

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 9 1975 · 3,30 mk

Tehostettua vartiointia Syvärillä 1944

15.9.1975

19. VUOSIKERTA • KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA: Sotamuisto-yhdistys ry.
TOIMITUSNEUVOSTO: Puheenjohtaja K. L. Oesch, kenri evp.
L. Harvila, ev evp., K. Kijanen, komdri evp.
G. Magnusson, ev evp.

PÄÄTOIMITTAJA: R. Kalervo, evl evp.
TOIMITUS: Töölönkatu 35 B, 00260 Helsinki 26, puh. 44 62 42
Toimitussihteeri: E. Pertamo, majuri evp.
Taloudenhoitaja: E. Liespalo, kapt evp.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET: Postilokero 820, 00101 Helsinki. Puh. (90-) 790 355, 790 822, postisiirtotili 7259-1

ILMOITUSKONTTORI: Annankatu 29 A, 00100 H:ki 10, puh. vaihde 60 941, ohivalinta 6094... Postisiirtotili 7259-1

VUODESSA 12 NUMEROA • TILAUSHINNAT: 12 kk 39,—, 6 kk 21,50 3 kk 11,50.

SANOMAPAINO 1975

AARNE S. KINNUNEN

Paateneen kylä
vallattiin 19.10.41

KORTTIPELI JA PIRUN AGENTTI

KUTEN alkoholin nauttiminen ja tupakan poltto tulevat himoksi, samoin käy korttipelin kanssa. Niin oli tässäkin tapauksessa, sillä Risto Koivusalo oli pyytänyt kavereitaan istumaan iltaa kotiinsa. Tarkoituksena oli pelata Canastaa.

Mutta kuinka ollakaan, niin mielipiteet olivat pienen rahapelin kannalla ja niin päätettiin alkaa avopokkaa eli "Sököä", kuten sitä korttikielellä sanotaan. Kysymyksessä oli vain niin sanottu pennipeli, niin ettei kukaan päässyt rikastumaan eikä köyhtymään. Tulipahan vain himot tyydytetyiksi.

Kuinka ollakaan, kun oli pelattu pari tuntia, oli Koivusalon edessä jo sievoinen kasa pennejä, jonka johdosta hän ihmetteli moista tuuria, sillä jos kuka on huonotuurinen pelaaja, niin se on hän.

— So, so faija, sanoi Koivusalon poika Risto, joka oli kuullut keskustelun keittiöön, ja tuli nyt oikaisemaan isänsä käsityksiä.

"Ne mitä sinä olet kertoillut peleistäsi, saa käsityksen, että jos kuka, niin sinä sitä vasta oletkin voittanut. Sillä sinähän olet voittanut elämäsi moneen kertaan. Kerrohan nyt kavereillesikin minkälainen 'Pirun agent-

ti' sinä oikein olet."

"En nyt tiedä, onko siinä pirulla mitään tekemistä. Mutta totta on, että ihmeellisiä sattumia on tapahtunut elämäni varrella. Voinhan minä kertoa, jos teitä kiinnostaa yksityiselämäni.

"Joo, kerro pois, niin saadaan kuulla, mikä sinä oikein olet miehiäsi. Ja arvaakos sinun kanssasi enää sen jälkeen pelata", oli sakiin mielipide.

"Se alkoi niihin aikoihin, kun Marski antoi päiväkäskyn kaikkien alle kahdeksantoistavuotiaiden kotiuttamisesta. Se oli syksyllä vuonna neljäkymmentäyksi. Menin nimittäin vapaaehtoisena luomaan sitä Suur-Suomea. Ollut mukana jo jos minkälaisissa rähinöissä."

"Oltiin juuri vallattu Paatene, ja me päästiin huilimaan. Laitettu teltat pystyyn ja tietenkin pokkasakki. Kuinka ollakaan, niin minä voitin ja aika hyvin. Mutta sitten lähettialupseeri huusi minua. Eihän siinä auttanut muu kuin lähteä, sillä olin lähetti. Mutta nyt ei ollutkaan kysymys tavanomaisista lähetin tehtävistä, vaan komppanian päällikkö ilmoitti, että minun täytyisi lähteä siviiliin. Eihän siinä mikään auttanut, vaikka en ollut kuin kahta viikkoa vaille sen määrätyn ikärajan ja

"Pokkasakki" työssään

SA-kuva

olisin ollut haluton lähtemään.

Täytettyäni vuoteni siis kahdeksantoista, hankkiin nuin takaisin armeijaan ja pääsin vielä samaan porukkaan, josta olin lähtenytkin. Haettuani porukan käsini, menin ilmoittautumaan komppanian päällikölle. Hän määräsi lähetin tehtäviin, siis siihen josta olin lähtenytkin. Kertoi ottaneensa lähdeyttäni lähetin, joka oli nyt sankarivainaja, sillä hän oli kaatunut tänä aamuna. Siis voittoisan korttipelini aikana tuli ilmoitus kotiuttamisesta, joka mahdollisesti säästi henkeni.

Toinen tapaus sattui Seesjärven eteläpäässä, jossa vahvistetun jääkärijoukkueen piti vallata eräs tärkeä kukkula. Vahvistus tuli tietenkin komppanioista ja myös meidänkin joukkueesta. Minut oli nimittäin siirretty lähetin tehtävistä ryhmänjohtajaksi.

Olimme juuri saaneet päivärahat, ja kuten tavallista asettuneet pokalle. Silloin oli minun voiton hetkeni. Kavereiden vähäiset varat olivat siirtyneet minun tasukuuni.

Mutta voitoin siinä muutakin, sillä joukkueen johtaja sai määräyksen antaa viisi miestä jääkärijoukkueen käyttöön. Hän suoritti valinnan arvalla, sillä olimme nähtävästi kaikki saman arvoisia hänen mielestään.

Hän otti tulitikkurAsian taskustaan, laski yhtä monta tikkua kuin oli miestäkin. Katkaisi niistä viisi, jonka jälkeen hän alkoi jakamisen. Nyt kävi niin, että hän jakoi viimeiseksi korttiporukalle ja minä olin erään Suihkosen kanssa viimeiset vetäjät. Kuulin kun pojat keskustelivat, että yksi lyhyt on vielä vetämättä joten jännitys oli korkealla. Minulle annettiin tilaisuus vetää ensin, vedin, ja se oli pitkä, joten Suihkoselle jäi se vii-

meinen lyhyt tikku. Se oli hänelle huonon onnen tikku, sillä hän ja kaksi muuta joukkueemme poikaa jäivät sille reissulle. Siis arpa oli suosinut minua jälleen, vai olisiko se?

En katso aiheelliseksi kertoa teille, niistä lukemattomista kerroista, jolloin hävisin päivärahani kortilla. Eikä ainoastaan rahani, vaan sinne meni tupakat, voi — ja juustonapit, sokerit ja mikä oli kaiken huippu jopa leipäkin. Samoin Marskin syntymäpäivänä jaettavat leikatut konjakit. Sitten olinkin nälkäisenä vihainen, ja valmis vaikka sotimaan.

No niin, pysytäänpäs aiheessa, josta aloin kertoa. Olimme joutuneet Aunuksen kannakselle, Syväriin itäpuolelle. Ehkä noin pari—kolmekymmentä kilometriä Shemenskin taakse. Siellä oli sekä rauhallista että rauhaton, noin naapurina ajatellen. Kerran oli vääpeli taas kiertänyt päivärahalistoinen. Ja kuten arvata saattaa, istuin taas yhtenä jäsenenä ringissä, jossa katsottiin kelle ne rahat kuuluu. Minun vuoroni oli sillä kertaa voittoa, oli jo aika kasa rahaa ja sitten oli jo yksi kellokin. Tässä voin mainita, että siellä tehtiin rahaa myös niin, jos joku oli voitolla, maksoi hän jollekin vapaaehtoiselle, vartiovuoron tekemisestä. Niin, minulla oli nyt hyvä tuuri, jota tuskin voi sanoa Rantalan Jaskasta. Hän oli menettänyt rahansa, ja kyseli jos joku teettää vartiovuorojaan. Minulla oli pian vartioon lähtö, mutta koska olin voitolla, ajattelin että jos teettäis toisella. Niinpä maksoin Jaskalle, annoin jopa runsaammin mitä ne takat olivat, ja niin hän lähti.

Ei ollut kulunut kauankaan aikaa, kun rakentamamme hälytinalaite alkoi rämistä. Silloin tuli vipinää korusussa, sillä olimme varmoja että vihollinen hyökkää ja koska se oli ampunut kranaatteja jonkun aikaa, niin asia tuntui selvältä.

Se minkä näimme mentyämme aseisiin, pani minut ajattelemaan, että olinko minä tuolla summalla, jonka annoin Rantalalle ostanut oman henkeni. Hän nimitäin makasi pesäkkeen pohjalla, jos sitä nyt enää voi pesäkkeeksi nimittää. Täysosuma oli nimittäin tullut monttuun, silponut Rantalan ja hajottanut poteron.

Minä tässä kertoessani, näköjään käytin useampaa nimitystä pesäkkeestä, mutta ei se ole mikään ihme, että vielä sekoan puheissani näin kahdenkymmenenviiden vuodenkin jälkeen, sillä ette varmaan voi arvata, minkä vaikutuksen se teki minuun. Tunsin aivan kuin syyllisyyden tunnetta, vaikkakaan minä en sitä kranaattia ampunut.

Muuten, ajattelin tuossa poikaa pyytää hakemaan kioskista tupakkaa, mutta koska olen tässä pelissä voitolla, niin jääköön se tekemättä. Sillä eihän sitä tiedä vaikka mitä matkalla tapahtuisi."

"Ja minä olen niin taikauskoinen, etten lähtisikään," sanoi Pentti.

"Parempi onkin ettet mene, sillä kuulostaa siltä, kuin isäsi olisi henkimaailman agentti", lausui joku kuulijoista. □

Sodassa sattuu

E. J. UOTILA

KUN sotatoimet kesällä 1941 lähtivät käyntiin, tapahtui se pataljoonamme — JP 3:n — kohdalla Korpise-lässä. Monen taistelun jälkeen oli rintamalinja, ja niin myöskin pataljoonamme edennyt kesäistä Suomeamme niin, että vanha raja Laatokan takaisessa osassakin oli saavutettu.

Pataljoonamme nuoli haavojaan Salmin Manssilan kylässä, vain muutaman kilometrin päästä rajasta. Mielliala oli kuitenkin erittäin korkealla, sillä vallalle oli päässyt se ajatus, että eteneminen päättyisi tähän ja, että kotiuttaminen oli vain päivien kysymys. Sehän oli tietystikin toiveajattelun mukanaan tuoma päätelmä, jolle vakavampaa katetta kukaan tuskin halusi etsiäkään. Monet maamiehet laskivat hirtehistä huumoriaan siitä, miten välillä senkin ammattiryhmän oli syytä viettää kesäloma, koska tästä hyvinkin vielä ehtii elonkorjuuseen. Moni opintiellä asteleva oli hyvillään, koska hyvin ehtii koulujen alkamisaikaan kotiin.

Koulunkäynnissä tapahtui kuitenkin monen kohdalla ratkaiseva linjajako. Kaikki entinen oli vain alkeiskoulua, oli se ollut sitten vaikka päätöskirjaankin oikeuttavaa. Laillisen yhteiskunnan jäsenenä oli viisainta jättää omien rajojen piirtäminen sikseen ja toteltava sitä henkilöä, joka tässä koulussa lähinnä oli luokanvalvojaksi määrätty.

Viikkoja kestänyt lepäily päättyi. Aamulla varhain 4. 9. 1941 pataljoonamme nousi pyörille ja marssi Viteleen alkoi. Ohitimme vielä äskettäin käytössä olleen vankileirin, joka oli tehty vieriviereen juntatuista männystä. Maasto oli tasaista, mutta siinä harjoitettu maanviljely antoi epäilyksen siitä, että aivan kaikki sen viljelijät eivät olleet maamieskoulua käyneet.

Olo Viteleessä jäi lyhyeksi, sillä perille päästyämme alkoi ilmassa haiskahtaa suurten tapahtumain tuntua. Moni sellainenkin sodan uurastaja, joka oli aikonut suusanallisesti kertoa kaiken vasta sitten kun sodan onnellisesti päätyttyä jälleen astuisi kotinsa kynnyksen yli, moni heistäkin tarttui jonkinlaiseen jälkeä jättävään tikkuun ja lähetti viestin kotiin. Vuorokauden vaihteen maissa 5. 9. alkoi kumu kuulua. Emme silloin tienneet, että pohjolan suurin tykistökeskitys oli alkanut. Koska kuitenkin tiesimme sen, että asemat olivat juuttuneet paikoilleen kuukauden päiviksi ja, koska korvillamme kuulimme tykkien jylinän, koetteli se eritoten vatsa-

hermoja ja, tammenlelvä ei ollut erikoisen suuressa kurssissa.

Hyökkäys alkoi klo 1. Olin määrätty eteentyönnetyn JSp:n johtajaksi. Se tahtoo sanoa, että kun ylitimme pioneerien häthätää kyhäämän sillan Tuulosjoen yli, ajoin minä konekivääri- ja ammusauton jälkeen kolmatta ajoneuvoa ja kokosin nopeasti etenevässä taistelutoiminnassa haavoittuneet sairasautooni ja ensiavun jälkeen hoitelin heidän kulkunsa taaksepäin.

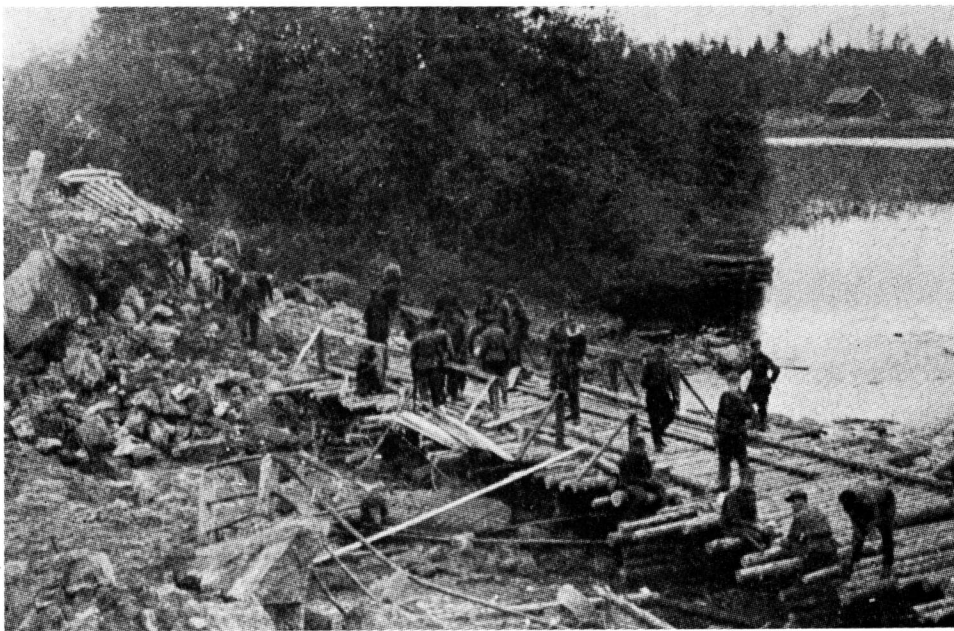
Joen tuonpuoleinen ranta oli myllertynyt, kuin jos maanjäristys olisi käynyt yli seudun. Tästä johtuen vastarinta olikin jo heikkoa ja etenemisemme sujui varmaankin johdon taholla tapahtuneen arvion mukaisesti.

Viteleen vankileiri

Vihollinen oli kuitenkin jättänyt vetäytymisensä suojaamiseksi lukuisasti häirintäryhmiä tien kahtapuolen. Eräs hämäläinen komppania, joka näitä ryhmiä etsien kulki tien sivussa sattui ilmaantumaan tielle lähelle sitä kohtaa, jossa juuri sidoin erästä jalkaan haavoittunutta kersanttia. Haavoittunut havaitsi aseistetun miesryhmän tulevan meitä kohti tienvarren pöheiköstä. Hän tempasi vierellään olevan konepistoolin käteensä, löi voimakkaasti käteeni ja kierrähti tien sivuun, vastakaiselle puolelle tulijoita. Silloin havaitsin jo minäkin omat miehemme, ja kuulin hämäläismurteella jotakin siihen suuntaan, että:

— Kylä näitä korpia kävellä käskee. Mennään pojaat välillä tiällekki!

Pioneerien kiireessä rakentama silta

Nyt löin minä vuorostani kersanttia. Hetkisen kulluttua äskeinen luutnantti tuli luoksemme ja tarjosi tupakkaa. Minä jatkoin keskeytynttä sitomistani, eivätkä hämäläispojat saaneet ollenkaan tietää, miten herässä konepistooli oman miehen kädessä juuri oli ollut.

Hyökkäys pysähtyi vähän ennen Aunusta. Syynä oli jo melko pimeäksi kääntynyt yö. Joen varrella oli pieniä nuotioita, joissa miehet keittivät saikkaa. Nukkumisesta ei kuitenkaan tullut mitään, sillä kohta ensimmäisten aamunviestien pilkahdettua hyökkäys jatkui.

Olimme edenneet jo melko pitkälle Aunuksen keskustaa kohti kun jouduin paikalle, jossa talot tien kahdpuolen olivat liekkimerenä. Tilanne näytti vaikealle, sillä olin saanut määräyksen koettaa pysyä hyökkäävän kärjen tuntumassa, mutta nyt oli kuitenkin tullut tuliseinä vastaan. Tuliseinä aivan kirjaimellisesti. Ihmettelin hetken verran, kuinka edelläni kulkenut ammusauto oli mahtanut selvitä tulen läpi. Sattuikin niin, että tuuli samalla puhalsi aukon liekkeihin ja ehdin näkemään, että tie jatkuu samanlaisena palon tuollakin puolen.

Jälleen puhalsi tuuli aukon tuliseinä. Päätös oli tehty. Nopeasti kierroksia Bedfordiin, ja läpi mentiin. Pysähdyin kuitenkin kohta kun olin etäännytynyt kyllin kauaksi palopaikalta ja tein huolellisen tarkastuksen, ettei tuli ollut tarttunut autooni.

Ajoin hetken aikaa melko lujaa, ennenkuin sain toiset autot kiinni. Tavoittaessani ne, seisivat ne tien sivussa. Hetkisen töllisteltyäni näin, että ojasta viittoili joku minua luokseen. Hyppäsin sinne.

— Piruako siellä maisemia ihaillet! Katto nyt tuonne!

Tien oikealla puolella paloi myöskin talo. Sen lähellä, tuulen yläpuolella oli meikäläinen kk asemissa. Se lähetteli lyhyitä sarjoja pellolle, josta juuri irtaantuivat viimeiset viivytäjät. Ne olivat vielä äsken tehneet tiukkaa vastarintaa, minkä johdosta kuljettajat olivat katsooneet varmimmaksi paikaksi tämän ojanpenkan. Seurat-

tuamme hetken vihollisen irtaantumista ja havaittuamme kahden juoksevan vihollisen kaatuvaan pellolle, näimme perin koomisen näyn: Yksi konekiväärin kolmesta miehestä vilkuili vähän aikaa ympärilleen ja hetkisen kulluttua löysikin sopivaksi katsomansa haasia-riu'un. Pian oli myöskin römsässä vettä ja mies silmiään siristellen keittämässä sitä palavan talon loimussa.

— No ei sen päätä palele, sanoin kavereilleni.

— Ei varmaan, on sillä senverran komia nuotio, lisäsi puhetoiverini.

— Minä nyt kylläkin tarkoitin vähän ylistää hänen pelkäämätöntä luonnettaan.

Mäkriässä oli kovempi vastus. Hyökkäävien voimien oli järjestäydyttävä huolellisemmin. Myöskään lisääntyvää omien menetystä ei voitu välttää. Haavoittuneita tuli paljon. Olin jälleen toisten mukana JSp:ssä joka oli tien sivussa sangen aukealla ja suojattomalla paikalla.

Luodit vinkuivat ilkeästi aukealla. Kun myöhemmin loivalla mäellä keräsimme haavoittuneemme ja kaatu-neemme voimme havaita, että vihollisella oli ollut valiojoukkoja meitä vastassa. Ltn Järvistä ja useita muita oli ammuttu keskelle otsaa. Perin hätäisesti tehtyjä olivat monetkin vihollisen rintavarustukset, joiden takaa viimeiseen saakka taistelleet vihollisotilaat siirsimme etenevien joukkojemme tieltä.

Troitsankonnussa tapahtui merkillinen episodi. Olimme Mäkriästä lähdettyämme jo noneenkin otteeseen joutuneet taistelukosketukseen. Eräässä vaiheessa joutuneet jopa kiusallisen kauan kestäneeseen tykistön haaratuleen. Olisikohan vihollisen tarkoitus ollut säästää luostarin ympärille koostunutta kylää. Melko eheälle se kuitenkin näytti kun jälleen eteentyönnettynä JS-p:n johtajana ajoin sen läpi. Näytti siis siltä, ettei näiden rakennusten suojissa oltu asetettu vastarintaan. Kun olin ajanut tämän luostarikylän, Troitsankonnun tuonpuoleiselle laidalle havaitsin, että autoni jähdyttä-

Vastaan tuli iso vankiryhmä

jä keitti. En siinä ajatellut muuta, kuin etsin pakkini ja riensin tien oikealla puolella olevalle lammikolle, josta toin vettä jäähdyttäjään. Kun olin kolmatta kertaa hakemassa ja käännyn palatakseni autoni luo, juoksi lammen päästä mäeltä vihollissotilas kuten näytti, minua tappamaan.

Jos ajatusteni juoksu muutenkaan ei ole niitä nopeimpia, sillä kertaa se juoksi perin hitaasti. Siihen vaikutti myöskin sekin, etten kolmeen vuorokauteen ollut syönyt enkä nukkunut. Koko elämä oli hienoisessa horroksessa oloa. Naapurimaan sotilas lähestyi minua. Hänellä oli kivääri päänsä yläpuolella, ja hän piti molemmin käsin siitä kiinni. Viimetingassa menin autoni taakse ja sieltä ehkä kuljettajan koppiin, jossa kiväärini oli. Jos jotakin noinkin viisasta aivoissani välähti, on se todistus siitä, että ymmärrystäkin minussa vielä oli. Kuitenkin, vieras sotija toimi ennen minua: Hän heitti, kuten näytti teatraalisella eleellä murha-aseensa taaksepäin ja kädet yhä levitettyinä törmäsi päin autoani. Vaikutti kotvasen, kuin hän ei olisi minua havainnutkaan. Tunsin nousevani tilanteen herraksi. Sydämeni lyönnit hiljenivät. Olin joutunut aivan uuteen tilanteeseen. Mitä tässä nyt ensiksi olisi tehtävä? Olin jo ennen pataljoonan tuloa ollut sotavankileirin ylivartijana, jonka tehtäviin kuului vangista tehtävä pieni kuulustelu. Mikko — itäkarjalainen ja vanki itsekkin — oli minulle opettanut vähän slaavien kieltä.

— Ska koi familje?

Mies katsoi oudosti ohitseni, eikä antanut minkäänlaista vastausta.

— Ras, tva, tri, zetire, piät, sheits, sem, voshem, jeveth, djeset.

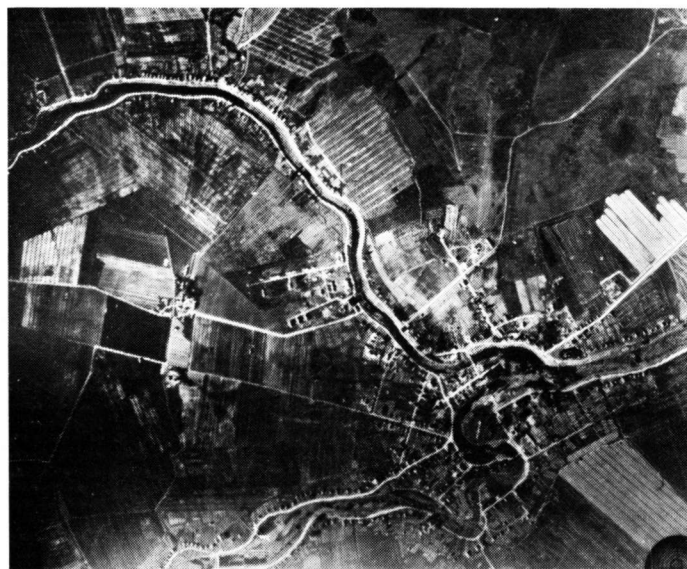
Matemaattinen lahjakkuuteni ei kuitenkaan juuri tämän ohi enää riittänyt. Sensijaan kylläkin hetimiten rupesin tajuamaan, että edessäni oli suuren armeijan sotilas, joka on täydellisesti sotapsykoosin vallassa. Aikaa

oli kuitenkin kulunut jo aivan liikaa. Missähän toiset jo menevätkään. Työnsin soturin kevyesti kuljettajan koppiin siinä tarkoituksessa, että luovutan hänet ensimmäiseen sotavankijoukkoon, joka pian jo varmasti tulee vastaani.

En ollut tavoittanut vielä toisia kun jo vastaan tuli ainakin joukkueen suuruinen vankiryhmä. Sitä johti tiukkailmeinen aliluutnantti. Hänelle luovutin sairaan miehen. Toimitus oli kieltämättä koomillinen, mutta täysin asiallinen. Usein olen ajatellut sitä seikkaa, että kuinka kaukana takanapäin tuli se instanssi, joka huolehti näistä melkein vapaaehtoisesti vankeuteen marssivista vihollissotilasta. Joukossa siis sairaitakin.

Sunnuntaina 7. 9. pääsimme Syvärin virralle. Pauke ja meteli oli vallan hirveä. Sain määräyksen ajaa tietä eteenpäin, vaikka taistelu kävi vielä tien oikealla puolella olevan lentokentän laidalla ja jäi näinollen koko taistelujen keskipiste minusta oikealle takaviistoon.

Aunuksen jokirantakaupunki ilmakuvana

Tulitus oli edelleen vallan yliluonnollista, jos nyt tällaista sanontaa käyttäisi. Kaiken hälinän aikana ehdin kuitenkin ihmettelemään sitä, ettei autoryhmämme, johon jo oli kertynyt muitakin ajoneuvoja, ollut joutunut tulituksen kohteeksi. Kun rätinä ja pauke sitten aikanaan loppui melkoisen yhtäkkiä, herätti sekin vuorostaan huomiomme.

Koska juuri myöskin sodassa sattuu ja tapahtuu, useimmiten ennalta arvaamatonta, selvisi äskeinen omalaatuisen hurja tulitus vihollisen ammusvaraston tulipaloksi.

Vähitellen sotainen toiminta taukosi. Vähitellen ja ikäänkuin päivän työstä rauenneina miehet kallistuivat pitkällensä teltojensa pimentoon. Joku kuitenkin — minä heidän joukossaan — kävi juomassa Syvärin vettä. Kun maatemonolle lupa kaiken touhun jälkeen annettiin, tiesi se lepoa neljä päivää kestäneen hyökkäilyn jälkeen, jona aikana emme olleet silmiämme ummistaneet. □

Kranaatinheittimet Suursaaren torjunnassa 15.9.44

HEIKKI HUOVILA

OLI heinäkuun ilta 25. 7. -44. Olin saman vuoden helmikuussa joutunut astumaan asepalvelukseen. Kuuluin sodanaikaiseen nuorimpaan ikäluokkaan, ollen vasta 17-vuotias. Aselajini oli rannikkotykistö. Vietimme tätä heinäkuista iltaa asunnollamme, joka sillä kertaa oli vanha, vuotava parakki. Paikka oli Kotkan edustalla oleva Ristisaaren linnake, kun tuli tieto, että on muutama minuutin kuluttua oltava laiturilla kaikki varusteet mukana. Kun tulimme rantaan olikin siellä jo moottorivene valmiina lähtöön. Meitä oli tuskin kymmentäkään poikaa, jotka jouduimme lähtemään. Mikä oli matkamme määränpää, sitä ei kukaan tiennyt. Moottoriveneen keula kääntyi Haapasaarta kohti. Jonkin ajan kuluttua saavuimme meille jo ennestään tuttuun Vanhankylänmaan satamalahteen. Siellä oli laiva laiturissa, ilmeisesti lähdössä, koska sotilaita näkyi olevan melkoisesti kannella. Tiesimme ilman muuta joutuvamme samaan kyytiin. Pian tämä laiva, yhdysalus Pukkio, irtaantuikin laiturista ja käänsi keulansa suoraan kohti avomerta. Nyt meille alkoi hiukan selvitä minne olimme menossa. Mitä pitemmälle matka edistyi, sitä kovemmaksi kävi aallokko. Saimme määräyksen laittaa korkkiliivit päälle, olihan sota-aika ja merelläkin monenlaiset vaarat vaanimassa. Heinäkuinen taivas vetäytyi synkkään pilveen ja aallokko laivan kylkeen senkun vain yltyi. Olin jäänyt erään toisen pojan kanssa kahden aluksen peräkannelle. Yö muuttui niin pimeäksi, että olisi luullut jo olevan syksyn. Tuuli yltyi niin

kovaksi, että olimme kastua, kun kuohuva aalto pyyhkäisi laivan peräkannelle. Emme enää voineet olla kannella, vaan kiipesimme kaverini kanssa rautatikkaille, jotka johtivat ylös lavalle, missä oli it-konekivääri. Siellä ylhäällä tikkaista kiinni pidellen matka jatkui. Alkoikin jo aamu sarastaa, kun huomasimme olevamme melkein Suursaaren rannassa, saaren, jonka jylhää siluettia olimme usean kuukauden ajan ihailleet. Pian aluksemme kiinnittyikin Suurkylän aallonmurtajan kylkeen. Huomasimme, että laivamme oli saanut perusteellisen huuhtelun, joskin siitä saivat tulijatkin osansa. Se noin pari kuukautta, jonka saarella vietimme, oli hyvin mielenkiintoista jopa jännittävääkin aikaa. Suursaaren komentajana oli everstiluutnantti Martti Miettinen. Saarta puolusti RTR 12. Jouduin saarella olevaan 2.R krh. K/RP 71, sen ensimmäiseen joukkueeseen, joka majaili Pohjoiskorkian lähellä. Komppaniamme päällikkönä oli luutnantti Noronen, joukkueenjohtajana taas oli vänrikki Sanerma. Heti seuraavana päivänä piti vänr Sanerma meille uusille tulokkaille puhuttelun Pohjoiskorkialla. Nyt vasta tulin huomaamaan kuinka mahtavat näköalat sieltä oli joka suuntaan. En ollut tämänkaltaisia maisemia ennen nähnyt, enkä sen jälkeenkään.

Suoritimme jatkuvaa vartiopalvelusta Pohjoiskorkialla. Tämän lisäksi teimme varustelutöitä päivästä toiseen. Joka keskiviikko kävimme Kiiskinkylässä harjoituksissa, kertaamassa sitä mitä meille oli opetettu ai-

Rauhanaikainen kuva Suurkylän satamasta, minne saksalaiset ensin hyökkäsivät

maihinnousun

kaisemmin. Paluumatkalla kävimme uimassa Ruokolahden järvellä, saarella kun oli muutama pieni järvin. Asuimme pahviteltoissa, jotka olivat n. 100 m. päässä Pohjoiskorkialta. Väliaikainen tuliasemamme sijaitsi aivan Pohjoiskorkian lähellä eräissä pienessä notkelmassa. Kranaatinheittimille kyllä valmistui oikein betonikasematit Pohjoiskorkialle, mutta sodan loppumisen vuoksi emme ehtineet siirtyä sinne. Aika kului, alkoi tulla jo syksy. Saimme usein äkillisen herätyksen, kun miinakentistä irronneet miinat räjähtelivät saaren ulkorannan kallioissa. Tulikin sitten aika, jolloin tuli eräänä aamuna tieto, että sotatila on loppunut. Se oli 4. 9. Nyt alkoivat saarella evakuoitintyöt. Saari tulisi lähiaikoina luovutettavaksi Neuvostoliitolle. Suurkylän satamassa ja aallonmurtajalla oli melkoinen vilske yötä päivää. Aseita ja varusteita ym materiaalia lastattiin kovalla kiireellä laivoihin. Olikin jo syyskuun 14 päivä ja sikäli merkittävä päivä, että pääsimme taas elokuviakin katsomaan pitkästä ajasta. Paikka, jossa niitä esitettiin oli Suurkylän Kasinolla. Oli vielä varhainen ilta, kun saavuimme Suurkylän reunaan. Vasemmalla näkyikin aallonmurtaja, jossa tällä kertaa näytti melko hiljaiselta. Saarelta oli jo ilmeisesti pääosa tarvikkeista viety pois. Aallonmurtajan päässä oli kuitenkin eräs alus, joka lipusta päätellen oli saksalainen. Kun kuljimme vielä vähän matkaa, ilmestyi eteemme 2 miestä, jotka asepuvusta päätellen kuuluivat Saksan laivaston sotilaisiin. Miehet keskustelivat jotain keskenään ja katselivat ko-

Suursaarella kaapattu saksalainen maihinnousulautta

vasti ympärilleen, poistuen paikalta saaren keskiosaan päin. Pian olimme Kasinolla, jossa elokuvaesitys kohta alkoikin. Senkertainen esitys päättyi kuitenkin alkuunsa. Melkein heti kun se oli alkanut, tuli joku tuntematon vääpeli ovelle ilmoittamaan, että vielä saarella olevien tykkien miehistön on heti mentävä tykeilleen. Pian tämän jälkeen huudettiin ovelta, että saarella on yleinen hälytystila. Sali tyhjeni nopeasti. Kiirehdimme juoksujalkaa saaren pohjoisosaa kohden. Pian olimmekin teltojemme luona ja melkein samantien tuliasemassa. Kranaatinheittimet oli aikaisemmin jo tuotu teltojen luo poissiirrettäviksi, mutta jostain tuntemattomasta syystä ne olikin viety vielä takaisin tuliasemaan. Vielä oli joukkueeseemme tullut uusi johtaja, luutnantti Järvinen, entisen vänrikki Sanerman jäädessä varajohtajaksi. Ihmettelimme kovasti tätä touhua, kun maahan kerta oli tullut rauha, mutta nyt yllättäen alkoi tällainen touhu.

Syyskuinen ilta oli jo muuttunut yöksi ja oli melko pimeääkin. Olimme kovalla touhulla kantaneet ammuslaatikoita heittimille. Oli jo puoliyö, ehkä klo 24—01 välillä, kun alkoi joka puolella välähdellä ja jyrähdellä, niinkuin olisi ukkospilvi ollut nousemassa. Pian saapuikin tuliasemaamme tieto, että saksalaiset ovat tehneet maihinnousun Suurkylässä, jossa parhaillaan purkivat joukkoja maihin. Nyt selvisi kuin salamankusta mistä oli kysymys. Oli aloitettava tulitus kaikilla heittimillä heti. Toimin korpr Tuomisen heittimen laukaisijana. Kohta olikin täysi tulitus käynnissä, osoitteena oli Suurkylä. Saksalaisten tarkoituksena näytti olleen ensiksi ainakin saaren pohjoisosan valtaaminen.

Heti maihinnousun alettua alkoivat saksalaiset laivat tulittaa saarta. Useita kymmeniä aluksia liikehti varsinkin saaren pohjoisosan ympärillä. Näihin kuului tykkilauttoja, raivaajia ja moottoritorpeedoveneitä. Pohjoiskorkiakin näytti saavan osansa entisten aseveljien tykeistä. Olimme sikäli kiusallisessa paikassa, että olimme liian lähellä Pohjoiskorkiaa, josta kuulat ja sirpaleet sinkoilivat niskaamme. Saksalaiset käyttivät runsaasti valojuova-ammuksia, joten ilotulitus oli näkemisen arvoinen. Aikansa tulitettuaan saivat saksalaiset Pohjoiskorkian päällä olevan tiilestä rakennetun rakennuksen palamaan. Siinä oli ammuksia ja pian se oli yhtenä tulimerenä. Nyt heidän tykistötulensa kiihtyi vieläkin kovemmaksi. Ei ollut minkäänlaisia kaivantoja, sen paremmin heittimille kuin miehistöillekään. Räiske oli jonkun aikaa korvia huumaava, eikä mitään yksityislaukauksia erottanut. Tämän räiskeen aikana olimme kaikki mahdollisimman matalana. Tappioita välttääksemme emme voineet toimia heittimillä. Mutta tulitus alkoi vähitellen koveta. Taistelualueelle alkoi myös saapua omia moottoritorpeedoveneitä. Tällöin saksalaiset alkoivat olla hätää kärsimässä. Tykistötuli maihin alkoi harveta, loppuen aamuun mennessä melkein kokonaan. Varhain aamulla poistuivat maihinnousua tykistöllään tukeneet saksalaisalukset Suursaaren vesiltä, joutuen

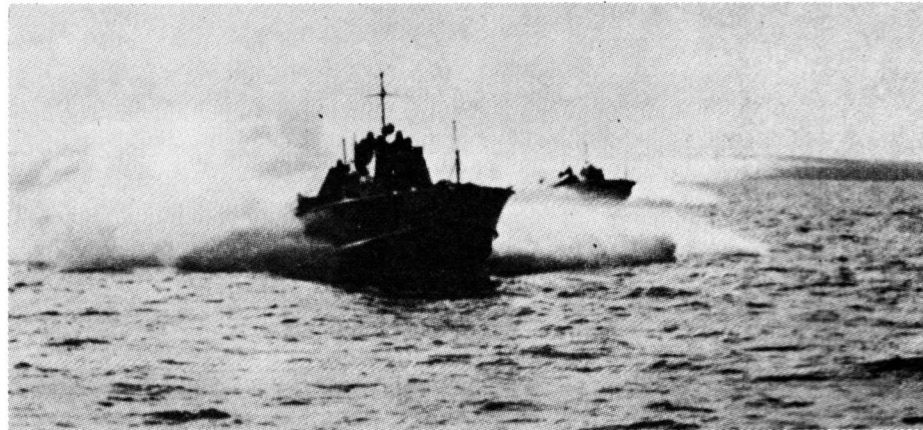
paluumatkalla venäläisten lentokoneiden pommituksen kohteeksi. Tämän jälkeen jäi vain joukko saksalaisia syöksyveneitä saarelle. Joukkojen kuljetuksessa käyetyt alukset olivat osaksi uponneina Suurkylän aallonmurtajan molemmin puolin. Saksalaisten oli yön aikana onnistunut laskea maihin melkoinen miesmäärä. Heidän onnistui vallata Suurkylä sekä melkoinen alue siitä saaren pohjoiskärkeen asti. Tulitimme jatkuvasti Suurkylän seutuja, vaikka ammuksot alkoivatkin jo väheta arveluttavasti. Suomalaisten onnistui päivän kuluessa vastahyökkäyksellä vallata jonkin verran menetettyä aluetta takaisin. Välillä oli aselepokin, jolloin oli käynnissä neuvottelut saksalaisten antautumiseksi. Neuvottelut eivät vielä tuoneet ratkaisua. Päivän kuluessa saapuivat myös venäläiset lentokoneet pommittamaan saksalaisten hallussa olevaa Suurkylää. Päivä alkoi kallistua iltaan, mutta taistelutoiminta yhä jatkui. Suomalaisten oli tarkoitus aloittaa vastahyökkäys ennen yön tuloa. Saksalaisten komentaja katsoi kuitenkin joukkoineen viisaimmaksi antautua ennen hyökkäyksen alkamista. Tämä tapahtui siinä 18—19 välillä. Pääosa maihinnousujoukoista joutui suomalaisten vangiksi. Heidän lukumääränsä oli lähes tuhat miestä, myös kaatuneita oli melkoisesti. Varsinkin aallonmurtajan luona oli heidän

mieshukkansa ollut aika suuri. Saksalaisia haavoittui myös melko paljon, joiden hoidossa heillä oli suuria vaikeuksia. Suomalaisten tappiot hyökkääjään verrattuna olivat pienemmät, meidän joukkueemme selviytyi taistelusta ilman tappioita. Oli kuitenkin useiden kymmenien miesten maksettava hengellään ja haavoittumisellaan se, että saari vielä jäi alkuperäisille omistajilleen. Pian tämän jälkeen jouduimme lähtemään Suursaarelta. Olimme viettäneet viikkoja ja kuukausia, jotka aina tulevat säilymään siellä olleiden muistoissa. □

Kaksi Savonlinnan neitosta tapaa toisensa aamuvarhaisella matkapaikassa. Puhelut kiertyvät verenluovutukseen.

- Jokos sinnoot käännä vertas syynäyttämässä?
- Jo tokkiinsa. Ja hyvin kelpaskii. Vuan entäs ihe?
- En oo käännä eikä se taetais kelvatakkaa se minnun verrein. Ne kun sanovat minnuun heikkoveriseks...
- Mut määh tok kuitennii synnättämää. Voipa hyvinnii sattua, että sinun veres kelpoo ies nostomiehille...

Suomalaisia moottoritorpedoveneitä vauhdissa

↓ Saksalainen nopea moottoritorpedovene

Kolottaako lonkkaa?

Tunnetteko pahan ilman tulon lihaksissanne? Reumaattinen lihassärky sään muuttuessa on hyvin tavallista.

Kuten usein säryn ollessa kysymyksessä, lämpö tuntuu miellyttävältä. Juuri siksi Theranyl tekee niin hyvää. Sen kauan kestävä lämpövaikutus pehmittää lihakset.

Theranylissa on myös kipua lievittävää ainetta (trometamolsalicylaattia).

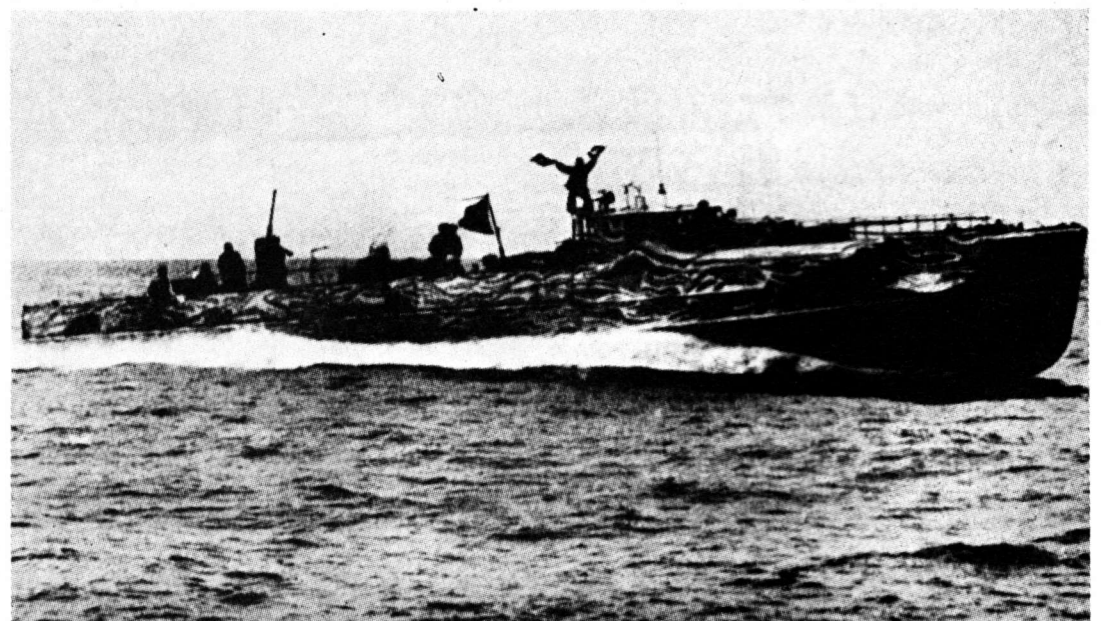
Theranyl ei ärsytä eikä tahri. Ja siinä on miellyttävä tuoksu.

Reseptittä apteekkeista.

Theranyl

-voide lihassärkyyn

Lääketehtäjä
Medisan, Uppsala

13

minuuttia

— VAJAA neljännes tunti. Usein sitä ei tule edes huomanneeksi, mutta kerran tulin sen kellolla mitanneeksi — ja totesin tavallista pitemmäksi, joten tulkaan se tässä kerrotuksi. — Ei niinkään niiden minuuttien takia, vaan ajan takia jossa se tapahtui. Koko lähtöpuiteetkin olivat tavallista erikoisemmat.

Palvelin silloin laivue kuudessatoista. Sen esikunta oli Äänislinnassa, koneiden ollessa Hirvaksessa ja Karhumäessä.

Kolmantena sotakesänä — vuonna 43, annettiin kuitenkin laivueen Esikunnalle määräys siirtyä Hirvaksen — samalle alueelle kakkos- ja kolmoslentueen kanssa.

Eräänä päivänä ruokailusta tultuamme saapui vänrikki Hannu Härmälä sekoittelemaan selviä ympyröitämme, hakemalla minut siipiparikseen — Äänisen taitehtävälle tiedustelulennolle, jonne hitaalla — yksipaikkaisella Gloster-Gladiator kaksitasolla ei ollutkaan syytä lähteä yksin keskellä kirkasta päivää... — Tehtävä sinänsä oli tavanomainen — tuttu "Äänisen ylälentäjä" — maantie- ja liikennetiedusteluineen, jolla naapuripuolen asioita selviteltiin korkeimman sodanjohdon tarpeita varten.

Kello 12.30 — olimmekin jo ilmassa, käytyäni ensin hakemassa "Lentovehkeeni" — marssikompassin, pistoolin ja lentopäähineen omasta korsustani. Siinä kaikessa kiireessä minulle kuitenkin tuli vastustamaton halu vaihtaa rakennushommissa risaisiksi käyneet housut ja "kusiluistimet" — ehyempiin sarkahousuihin — ja "maihinnousukenkiin"...? — sillä eihän sitä koskaan tiennyt...

— En minä kyllä tavallisesti liikoja hautonut tällaisia "ennakkoavistelujia" — sotalentoillekaan lähtiessä, mutta kun korsutöihin jäävät kaverini nimenomaan varoittelivat että: "Älä nyt vaan jää sinne reissulle, että saadaan tämä työ valmiiksi iltaan mennessä!" — Niin miten lie tullutkin vaihdettua ehyet housut- ja kengät jalkaan...?

Lennettyämme tuttua reittiä — Perälahden kautta Haapaselkään, aloitti Hannu tiedustelunsa — 700—800 metrin korkeudella lentäen, minun kaarrellessani

hieman ylempänä — pitäen ilmatilaa silmällä, etteivät vihollishävittäjät pääsisi meitä yllättämään.

Suurlahden itäpuolella kulkevaa valtatieä seuraillen, tulimme hieman yli kolmentoista aikaan Pälmän tienoilta — todeten tilanteen naapurin puolella "Hiljaiseksi- ja rauhalliseksi", niinkuin tavanomaisissa rintamatiedoituksissa sanottiin! — Eikä meitä pahemmin kiusanneet edes asutuskeskuksista — ja tien varsilta ammutut It-valojuovatkaan, sillä osasimme jo kiertää niistä pahimmat — aikaisemmilta lennoilta tutuiksi tulleet "tulipesäkkeet", joissa enimmäkseen olikin vain matalatorjunta-aseita — It- ja Urkukonekivääreitä. Pälämästä meitä tosin tavoiteltiin jo "20 milliselläkin", joten Hannu katsoi aiheelliseksi nousta parisataa metriä ylempäs, valojuovasuihkun mennessä yllättäen koneidemme välistä — niinkuin minusta näytti.

Noin "tonnissa" pysytellen me alettiin lähestyä Rimskajaa — tunnetusti tärkeää venäläisten huolto- ja varuskuntapaikkaa, jolloin mieleeni muistui elävästi eräs tammikuun yö, jolloin olin käynyt samassa kohteessa toisenlaisella koneella, toisenlaisessa tarkoituksessa — ensimmäisenä siinä LY- ja FK-jonossa, joka jatkoi pommiatakkia aina aamuun asti — Rimskajan- ja Mar-Novolokin talojen palaessa, niin etteivät kohteelle menijät juuri tarvinneet karttaa- ja kompassiakaan löytääkseen nämä kylät.

Nyt oli kysymyksessä vain tiedustelulento — ja leppoisaa syyskesän päivä parhaimmillaan — ja aurinko paistoi! — Hetken sen kirkas valo taittui terävänä koneeni kojetauluun — heijastellen takaisin lukuisista mittareista, joutuessani kaartamaan johtokoneen perään, sen lähdettyä yllättäen itään. Tällöin vasta muistin, että tällä kertaa oli myös tarkoitus käydä noin 40—50 km:ä idempänä olevalla Putilovin tieosuudella — ja lentää sitä kautta Vodlajoelle — Puutoisiin.

— Se lenkki jäi kuitenkin minulta sillä kertaa tekevästä, sillä oikaistessani Hannun perään, näin koneeni öljynpainemittarin putoavan nopeassa tahdissa kohti nollaa — ja vaaputtaen poistumisen merkiksi, käänsin kulkuneuvoni saman tien länttä kohti. Tarkistaen kor-

keuteni, ja pantuani vaistomaisesti koneen kellon minuttiosoitin käyntiin, aloin arvioida mahdollisuksiani lentää liukulennossa — lähes viiden kilometrin päässä olevalle rannikolle, ennenkuin moottori leikkaisi kiinni öljyn puutteessa, sillä siitä ilmeisesti oli kysymys — öljynpaineen pudottua niin nopeasti.

— Vetäen kaasun melkein tyhjäkäynnille, aloin roikottaa konetta mahdollisimman pienellä liukukulmalla kohti Suurlahtea, välittämättä pahemmin alhaalta ammutuista Urkukiväärisarjoista, pyrkien mahdollisimman suoraviivaisesti laajan asutusalueen yli. Toden sanoakseni, en pitänyt ollenkaan mahdollisena, että alhaallaolijat osuisivat koneeseeni, sillä olihan siinä vielä melkein "tonni" ilmaa välissä, minun lipuessani hiljalleen kohti Äänisen aaltoja, sillä sinne uskoin lentoni päätyvän. Pääasia oli, että pääsisin mahdollisimman kauas rannasta ennen veteen hyppäämistä, jonka päätin tehdä laskuvarjolla, korkeuden mennessä 300—400 metriin, jota pidin miniminä näissä olosuhteissa, sillä ahtaasta GL:n ohjaamosta ulospääsy veisi oman aikansa, vaikka kone pysyisi vaakalennossakin, joka kylläkin tuntui epätodennäköiseltä.

Moottorilla hiljaa vedätellen koetin lisätä koneen lii-
tomatkaa mahdollisimman paljon, kunnes moottori alkoi savuta- ja täristää niin, että kaasu oli parasta vetää kiinni ja antaa moottorin jäähtyä välillä liukulennossa, vaikka korkeus vähenikin tällöin nopeammin. Alkaen valmistautua laskuvarjohyppyyn — ohjailin konetta mahdollisimman pienellä nopeudella kohti kaukana häämöittävää länsirantaa, joka siinsi kaukaisuudessa kuin jokin sadun onnenmaa, mutta jonka saavuttaminen näytti toivottomalta — ja kävi sitä kiihkeämmäksi mitä enemmän korkeus väheni! — Eikä se aluksi näyttänyt ollenkaan lähenevän, sillä olihan sinne matkaa lähes kaksikymmentä kilometriä siltä kohtaa.

Joka tapauksessa vihollisranta jäi yhä kauemmas koneeni peräsinten taa, odotellessani koko ajan Hannun ilmestyvän siivelleni katsomaan mistä on kysymys, jolloin hän voisi lentää edelleni hälyttämään vastarannalta "pelastusveneitä" paikalle. Mutta Hannua ei vain alkanut kuulua, joten se toivo oli jätettävä ja todettava olevansa yksin laajalla vesialueella — korkeutta menettävässä lentokoneessa, jonka laskumahdollisuudet veteen olivat olemattomat kiinteiden laskutelineiden takia. Korkeutta oli enää viitisensataa metriä, joten pian minun olisi hypättävä koneesta — saatuani ennakkovalmistelut valmiiksi, kiristämällä laskuvarjovaljaat ja avaamalla syöksyvyöt.

— Mutta Hannua tähyillessäni näin muutakin. En ollutkaan enää yksin laajalla vesialueella, vaan tuttu "Harmaa laiva" — tykkivene — oli lähtenyt Tubajoen suulta ja näytti seuraavan savuvanaa jättävää konettani. Vaikka se ei nopeudessa pärjännytkään hitaalle koneelleni, niin aloin olla melkoisen varma, ettei kovin kauaa viipyisi kun se jo poimisi minut vedestä, jos hyppäisin

sinne laskuvarjolla. Ja siihen ei ollut paljoa aikaa, korkeuden alkaessa jo olla minimissä — laskuvarjohyppyä ajatellen. Varmaa oli myös, ettei suomalaisilla ollut näillä vesillä tarpeeksi nopeita moottoriveneitä, ryhtyäkseen kilpailemaan minun pelastamisestani, vaikka olisivat olleet tilanteesta tietosiakin, joka myös oli hyvin epätodellista, koska koneessamme ei ollut radioita joilla olisi voinut asiasta ilmoittaa...

— Koska minun oli selviävä omin neuvoin, päätin lentää niin pitkälle kunnes vesi tulisi tuulilasista sisään, jolloin lähtisin uimasille! — jos selviäisin hengissä ulos

Gloster-Gladiator kaksitaso
Ilmatorjuntakonekivääri

koneesta sen syöksyessä veteen? — Sitä varten tulikin kiire avata laskuvarjovaljaat ja riisua se pois päältä, ettei se vain takertuisi mihinkään. Tämän jälkeen syöksyvyöt oli taas kiinnitettävä, etten lentäisi liian kovalla vauhdilla ulos koneesta sen sukeltaessa aaltoihin. Hetken tunsinkin itseni "kahlevangiksi", joka koettaa vapautua kahleistaan — ja äkkiä minua alkoi oikein huvittaa temppuilllessani vajaanopeudella lentävässä koneessani — pitäen näytöstä "tuonen viikatemieshelle", joka varmaan seurasi esitystäni, niinkuin sirkusyleisö sirkuksessa "kahlekuninkaan esitystä". Minulla vain oli kunnian sijasta henki kysymyksessä.

Tällä välin oli korkeuteni pudonnut alle kahdensa-

4-piippuinen "Urkukonekivääri"

SA-kuva

dan, mutta olin nyt valmis ensimmäiseen "vesilaskuuni" — maakoneella.

— Vaistomaisesti olin koko ajan kuunnellut koneen nokalla kolkuttavan moottorin käyntiä — savun tupruksessa ohjaamossa — auki olevasta gabiinista huolimatta, ja äkkiä minussa heräsi toivo — todetessani vastarannan kohoavan edessäni parin—kolmen kilometrin päässä. Nähdessäni miten "laine löi rantakiviin" — ajattelin etä: "Tuonne kun vielä pääsisi niin voisin laskeutua matalaan rantaveteen!..."

— Samalla hetkellä olinkin jo muuttanut suunnitelmiani, ja välittämättä jyskyttävästä moottorista, työnsin kaasun täysin auki, alkaen vedättää konetta viidenkymmenen metrin korkeudessa kohti rantaa, moottorin paukkuessa ja täristessä niin, että luulin sen riistäytyvän irti koneesta millä hetkellä hyvänsä. Mutta ranta lähenei joka hetki, jolloin huomasin, ettei rantaveteen laskeminen ollut mahdollista jyrkän kivikkoisen rannan takia, mutta rantapenkereen takana oli pieni pellonläntti kahden taloryhmän välissä, joten päätin pyrkiä sinne asti, ihmetellen samalla kuinka hyvä tuuri oli sattunut kun aivan tuulensuuntainen peltosarka sattui tulemaan eteen.

Roikottaen konetta yli rantapenkereellä olevan taloryhmän, aloin kääntää sitä oikealle saadakseni sen saran suuntaan, mutta samassa moottori tuntui hajoavan — tulenlieskojen lyödessä sylinterien välistä, potkurin py-

sähtyessä samanaikaisesti ja ohjaamon tullessa savua täyteen... Seuraavassa hetkessä kone sakkasi kohti alla-olevaa tsasounaa ja minulla oli täysi työ väistää sitä, sillä kone ei totellut enää kunnolla ohjaimia. Ehdin vain tajuta, että edessä oli kivikkoinen pellonraivio, joka vietti suoraan suureen laskuojaan, jonka risteykseen kone oli menossa. Työntäen sauvan eteen, sain kuitenkin koneen nokan painumaan — ja kun maa tuli samassa vastaan, vedin niin, että kone pomppasi laskutelineittensä avulla yli ojanpenkan ja siihen nostettujen "Kivirekien", niiden mennessä laskutelineen välistä ja iskiessä kannuspyörän sisään — minkäjälkeen kone liukui maassa pyöriensä ja perärungon varassa, minun vetäessä sauvaa taakse — pyöräjarrut pohjaanasti painettuna. Kuljetuaan maassa tavallista lyhyemmän matkan (36 m.) — pysähtyi kone vastaantulleeseen pajupensaaseen, jäaden moottoria- ja kannuspyörää lukuunottamatta täysin ehyeksi...

Sulkiessani polttoainehanan — moottorin savutessa nokalla, pysähdytin kellon minuttiosoitimen, ja nousin koneesta "kolmetoista minuuttia" senjälkeen kun olin kääntynyt "kotiin päin". Sitä ennen olin kuitenkin saanut kokea elämäni siihenastisista pisimmän lennon...

— Mutta vasta katseltuani enemmän ympärilleni saatoin todeta, että "tuuria oli ollut!" — Koneen edessä olevan pajupensaikon takana alkoi nimittäin kylän sa-

Laskuvarjon kiinnitys ja irrottaminen ei ole aivan helppo tehtävä

venottopaikka. Jos koneella olisi ollut vähänkin enemmän nopeutta olisi se mennyt helposti pajupehkon läpi, vajoten pari—kolme metriä syvään kaivantoon, jonka pohjalla oli metrin verran vettä, eikä minulla olisi ollut mitään mahdollisuuksia välttää hukkumiselta koneen mennessä ympäri kuopan reunassa... Pelätessäni Ääniseen hukkumista, olin vähällä hukkaa pieneen savi-kuoppaan.

Pakkolaskupaikkani oli muutenkin ahtaanpuoleinen, sillä koneen vasemmalla puolella oleva taloryhmä oli noin viidenkymmenen metrin päässä, koneen ollessa pysähtyneenä sen — ja toisen taloryhmän välillä kulkevan tien vieressä. Onneksi siinäkin ei ollut ojia, sillä olin laskenut sen yli — pyöränjalkien alkaessa suuren laskuojan penkalta, jossa aikaisemmat — pellon rai-vauksessa käytetyt, kaksi lankuista tehtyä "lanaa" olivat päällekkäin, ja aivankuin ihmeen kautta olivat mahtu-neet menemään laskutelinepyörien välistä — jarruttaen kuitenkin ratkaisevasti, osuessaan kannuspyörään ja murtaessa sen tukipukin koneen rungosta.

Aikani ihmeteltyäni, ja turhaan odotellen "uteliai-

den" paikalle tuloa, läksin tutkimaan kylän taloja, to-detakseni kummankin taloryhmän autioksi. Se oli yksi monista autiokylästä Äänisjärven rannoilla. Sidorovan kylä, niinkuin myöhemmin sain kuulla. Rantatöyrällä olevassa taloryhmässä oli kuitenkin nälkiintynyt val-keankirjava koira, mutta se ei päästänyt minua kahta-kymmentä metriä lähemmäksi, haukkuen minut pa-hanpäiväisesti. Maaniltetuani sitä hetken turhaan, arvelin sen "venäjankieliseksi" — ja luultavasti se oli sellai-nen mieleltäänkin, joten käskin sen mennä "helvettiin" — ja uimaan omiensa luo toiselle rannalle, joka hää-möitti autereesta parinkymmenen kilometrin päästä Suurlahden toisella puolella. Itse läksin sensijaan poh-joiseen päin, kulki ranta-pankereellä kulkevaa polkua, ihmetellen paikan autiutta.

Pohjoisessa näkyvällä harjanteella oli toinen kylä noin parin kilometrin päässä ja siellä näytti tapahtuvan jotakin! — Ilmeisesti siellä oli jo hälytys käynnissä, sil-lä KP:lla ammuttiin kolme lyhyttä sarjaa ilmaan — ja miehiä juoksi pitkin kujia. Kaksi pyörämiestä oli jo eh-tinyt kylien puoliväliin asti, polkien vimmattua vauhtia kohti koneeni laskupaikkaa. Pahinta peläten, aloin mi-näkin juosta kohti konetta, estääkseni sitä joutumasta "Puhdetyöntekijöiden" saaliiksi. Ehdinkin ajoissa koneelle, pyörämiesten loikatessa yli kyläaidan, ja toisen Kp-miehen karjuessa: "Rukii-Veer... Kädet-ylös!"...

— "Älähän hikeenny! — varoitin minä puolestani. — Ja puhu hitossa suomea, että ymmärrät itsekkin! — Vai ettekös te tunne edes omien koneiden tunnuksia. Suomalaisia tässä ollaan, jäi vain reissu vähän kesken!"

Vähän noloina tulivat pojat sitten koneen luo, alkaen ihmetellä että eikö se olekkaan teräspellistä, niinkuin venäläiset koneet, — joista valokuova-ammuksetkin vain kimpoilevat sivuun, vaikka kuinka osuisi! —? To-dettuaan sitten omakohtaisesti, että tämä oli vain sellai-nen "Rättikone", arvelivat kaverit, että taitaakin olla vain sellainen "Harjoituskone", johon minä tuumasin, että "sellainenhan se vaan — sotalentojen harjoitusko-ne!"...

"Jusovinmäentukikohdan" päällikön, vänrikki Reiju-lan tultua hetken päästä paikalle, sain koneelle hänen järjestämänsä vartion ja pääsin soittamaan tukikohtaa-ni, jonne asti puhelu ei kuitenkaan kuulunut, mutta välitettiin keskusten välityksellä, eikä GL-276:n etsin-töihin tarvinnut ryhtyä.

"Pelastusretkikunta" saapui kuitenkin vasta seuraava-na iltana paikalle, minun ellessä "herroiksi" Kuuširan-nassa — Jusovinmäen rannikkovartioston vieraana, jos-ta jäin ikuisen kiitollisuudenvelkaan — ylitsevuotavan ystävällisille isännilleni. Kieltelyistäni huolimatta he jopa tarjosivat omat ruoka-annoksensakin "Lentäjän kestitykseen"! — Eikä siitä puuttunut edes "Lintumie-hen paistiakaan", Reijulan lähettäessä parhaat metsästä-jät ampumaan sorsia lentäjän pöytään, jonka he arveli-vat "tottuneen parempiin sapsukoihin"! — Silloin minä ajattelin, että olipa sentään hyvä kun tuli pantua ehiät

housut ja kengät jalkaan lähtiessä... — Mitähän ne ka-
verit olisivatkaan "Lentäjistä" ajatelleet, jos tuli lähdet-
tyä niissä "tavallisissa työkampeissa"—? — Enkä minä

Tavanomainen "tutkijalautakunta" tuli myös pelas-
tusretkikunnan mukana. Siihen kuului kaksi nuorem-
paa upseeria ja vanhempi lentokonemekanikko "Kone-
tarkastaja".

— Suoritettuaan tavanomaiset mittauksensa ja teh-
tyään koneen laskujäljistä peitepiirroksen, tulivat tut-
kijaviranomaiset siihen tulokseen, että: "Ainakin 'las-
kumatkan lyhyysennätys' — oli saatu Suomeen!" — Se
tietysti kiinnosti erikoisesti nuorempia lentäjiä, että
miten minä oikein olin saanut sen aikaan, kun koko las-
kumatka se pomppa mukaan luettuna oli vain 68 met-
riä, koneen normaali-laskumatkan ollessa kymmenen
kertaa pitempi — lentokentällä.

— "Kokoneena lentäjänä" minä tietysti vastasin yhtä
viisaasti: "Ettei siinä ollut muuta mahdollisuutta!" —

GL-276 pelastusretkikunnan hallussa

Eikä ollutkaan! — Sellaisia asioita kun on turha käydä
jäljestä päin selittelemään.

— Mekanikkojen irroitettua koneesta siivet ja peräsi-
met, hinattiin se auton perässä Käppäselän asemalle,
sieltä junalla varikolle kuljetettavaksi. Sitä ennen sitä
kerkesi moni utelias käydä ihmettelemässä, sillä moni-
kaan ei ollut aikaisemmin sellaista niin läheltä nähnyt,
vaikka olikin niiden lentoja joutunut seurailemaan. Oli
siinä joukossa joku suurempikin "viskaali", joka välttä-
mättä halusi tietää, mitä "Lentäjä" arveli missäkin talos-
sa olevan, sillä lahden toisella rannalla — etenkin
Rimskajan tukikohdassa —?

— Siihen ei vähäarvoinen lentokersantti kuitenkaan
osannut antaa tyydyttävää vastausta, koska aina olin
koettanut välttää läheisempää tuttavuutta vastarannan
asukkaiden kanssa.

Päästyäni neljän päivän kuluttua takaisin Hirvakseen,
kouraan lyötiin lomalappu, tehtyäni selvityksen "vii-
västyisestääni".

— Mukava reissuhan se loppujen lopuksi oli mi-

Kirjoittaja pakkolaskun jälkeen Sidirovan kylässä

nullekin — näin jälkikäteen ajatellen! — Se taisikin ol-
la ainoa "sotareissu" josta sain kunnolla tunnustusta...?
— En nimittäin koskaan unohda, kun pelastusretki-
kuntaan kuuluva "vanha mekanikko" sanoi pakkolasku-
paikalle tultuaan:

— "Olen minä ollut jos minkälaisissa koneenhaku-
reissuissa. Näitä on jouduttu hakemaan jo Talvisodasta
lähtien, ja on jouduttu rämpimään lumessa ja pakkases-
sa kun koneita on laahattu linjojen välistä ja kaikenlai-
sista ryteiköistä... Ja aina on pitänyt ihmetellä, että
mistä ne niin helvetin pahoja pakkolaskupaikkoja on ai-
na löytäneetkin, ettei kunnolla ole jalkaisinkaan päässyt
paikalle —?...

— Mutta tää "Tiilikattonen poika" oli herrasmies! —
Tää laski ihan tien viere...!" □

Ammattikateutta, sanoi pion. Järvinen, kun salama iski ja kuului
jyrinää.

TAPAHTUI SILLANPÄÄSSÄ

POKU O. KORMI

KESÄN 1941 oli kolmas komppania rykmenttinsä JR 44:n mukana ja välillä muillekin alistettuna marssinut ja taistellut tiensä Korpiselästä Syvärille. Syyskuun loppulla se heitettiin Syvärin yli syöksyveneillä Voimalaitoksen sillanpääasemaan, jossa joutui heti koviin taisteluihin. Vihollinen hyökkäsi suurin voimin tarkoitukseen likvidoida koko sillanpääasema.

Kokonaisen vahvistetun divisioonan voimin se tunki päälle käyttäen apunaan raskaita T-34 taisteluvaunuja sekä "Stalinin urkuja", jotka olivat puolustajalle siihen asti tuntemattomia. Vaunut törmäilivät tst asemassa ja niiden takamaastossa tuottaen monta hankalaa jopa huvittavaakin tilannetta taemmille komentopaikoille. Hyökkäys kuitenkin torjuttiin ja puolustusasemat pidettiin. Taistelu muuttuikin tämän jälkeen tyypilliseksi asemasodaksi.

Se ei kuitenkaan merkinnyt toimeentuloa. Tst-asetat olivat puutteelliset ja kaivettu siihen mihin oma hyökkäys oli aikanaan pysähtynyt. Korjaamista oli paljon ja siihen ryhdyttiin viipymättä.

Maasto oli soista ja matalaa ja paikoin olivat tähytys- ja tulialat rajoitetut. Määrätietoisesti etsittiin edullisimpia maastokohtia, joihin voitaisiin asemat siirtää ja joita taktillisesti olisi helpompi puolustaa.

Myös kolmannen komppanian edessä sillanpääaseman vasemmalla sivellä olivat asemat kehnot, erityisesti komppanian puolustuslohkon keskuksessa. Komppanianpäällikkö oli asiasta neuvotellut pataljoonan komentajan kanssa ja ehdottanut asemien siirtämistä eteenpäin n. puoli kilometriä matalalle n. 1 1/2—2 m ympäröivästä maastosta kohoavalle neljänneskuun muotoiselle pari sataa metriä pitkälle harjanteelle ja komentaja antoi siirtämisestä käskyn.

Komppanian päällikkö antoi vuorostaan oman käskynsä ja eräänä lokakuun aamuna päivän valjetessa toiminta aloitettiin. Se perustui yllätykseen. Harjanne miehittäisiin salaa ilman tulivalmistelua joukkueen voimin. Vanhat asemat osittain miehitettiin toiminnan ajaksi kaiken varalta. Tähytys ilmoitti, että harjanne oli vapaa vihollisesta ja joukkue lähti hiipimään sinne. Se pääsi harjanteelle laukaustakaan ampumatta ja saamatta laukaustakaan vastaansa ja ryhtyi kaivautumaan kuten käsky edellytti. Kaikki tuntui tähän asti sujuneen hyvin. Kunhan saisimme vain pari tuntia aikaa olisi poterot siellä kunnossa ja harjanne jotenkuten puo-

Syvärin ylitys syöksyveneillä 17.9.41

lustuskuntoinen. Mutta vihollisellakin oli omat suunnitelmansa, josta meillä ei alkuun ollut hajuakaan.

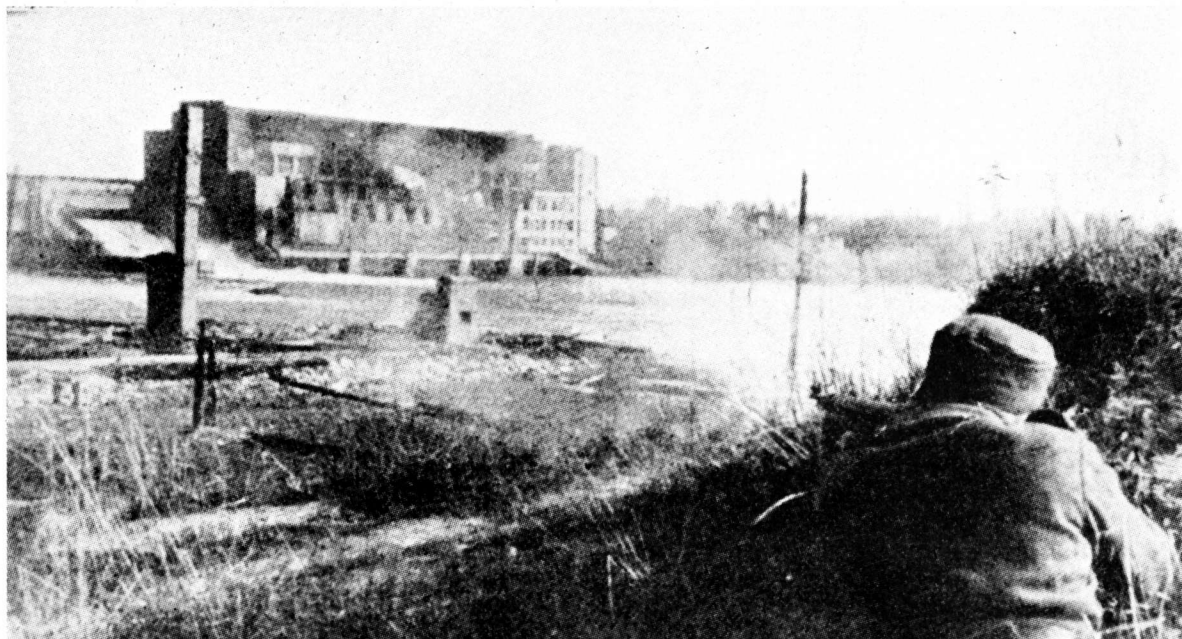
Kesken kaiken se aloitti voimakkaan tykistötulen vanhoihin aseisiin sekä niiden että harjanteen välimaastoon jättäen kuitenkin itse harjanteen rauhaan. Miten tämä oli selitettävissä? Sitä ei tarvinnut kauan odottaa. Kiivaat ja tihenevät konetuliaseiden sarjat harjanteen edessä ennakoivat toimintaa sitä vastaan. Joukkue vastasi tuleen parhaan kykynsä mukaan lähettäen myös avunpyyntöjä tulituesta. Oman pataljoonan krh:n kaksi putkea oli tätä toimintaa silmälläpitäen suunnattu harjanteen eteen ja ne ryhtyivät välittömästi antamaan tulta. Komppanian päällikkö lähti itse tutustumaan tilanteeseen ja totesi, että runsaasti konetuliaseilla vahvistettu viholliskomppania hyökkäsi tätä joukkuetta vastaan ja ilman voimakkaita lisätoimenpiteitä harjanne joutuisi sille.

Nopeasti yhteys tykistön tulenjohtajaan, soittoja pataljoonaan, neuvotteluja, nyt tarvittiin nopeasti ja tehokasta apua.

Oman tykistön kaikki putket olivat kaukana Syvärin pohjoisrannalla ja ampumamatkat kevyemmille jo ääri-rajilla. Lisäksi ammunta oli suoritettava kartta-ammutana ja karttojen tarkkuuteen ei ollut liikaa luottamista. Asia vaati kuitenkin nopeaa ratkaisua ja toimintaa. Päätettiin käyttää raskaampaa tykistöä. Vaikeuten- sa oli silläkin, koska kранаattien lentorata jo loppupäässä oli siksi matala, että ne saattaisivat räjähtää harjanteen puissa ja aiheuttaa omia tappioita.

Vihollinen lähestyi jo harjannetta, muutamien vihollisotureiden ollessa jo lähes käsikranaatin heittomatkan etäisyydellä sitä.

Ei auttanut muu kuin uskaltaa. Komppanian päällikkö otti vastuulleen omien tappioiden vaaran ja kun

tähän tykistön taholta suostuttiin, päätettiin yrittää.

Maalit annettiin ja sovittiin niin, että kranaattien putoamishetki olisi sama. Tällä pyrittiin paitsi yllätykseen myös voimakkaaseen moraaliseen vaikutukseen hyökkääjän joukossa.

Joukkue harjanteella sai tiedon tulituesta ja tarkan kellolukeman siitä milloin kranaatit iskevät maaliin. Se sai myös komppanian päälliköltä tiukan käskyn suojautua niin hyvin kuin taisi omien kranaattien varalta.

Nyt odotettiin. Jo kuului komeiden lähtölaukausten ääni kaukaa selän takaa. Siellä lähtivät raskaat amukset yli kymmenkilometriselle taipaleelleen kohti maalia. Jälleen laskettiin yksi-kaksi-kolme-neljä-viisi-kuusi-seitsemän-kahdeksan-yhdeksän ja nyt ulvahtivat kranaatit ylitsemme ja samassa räjähtivät suolla vihollisen joukossa. Kahden raskaan patteriston tuli-isku kohdistui nyt täydellä tehollaan hyökkäävään viholliseen ja tulos oli heti todettavissa. Konetuliaseiden äänet vaikenivat, suolta kuului huutoa ja haavoittuneiden valitusta. Kohta nähtiin toppahousuisten loikkivan takaisinpäin, vihollinen pakeni. Tykistöemme saatteli sitä vielä tehokkaasti antaen lisävauhtia peräytymisliikkeille.

Tilanne oli ratkennut voitoksemme. Harjanne jäi meille ja joukkue saattoi jatkaa kaivautumistaan. Helpotuksen tunne vastuun kantavissa oli suuri. Selvisimme suhteellisin pienin tappioin, joku lievästi haavoittunut. Oman tykistön tulikaan ei vaatinut uhreja vain komppanian päällikön tst-lähetin käsi sai sirpaleesta naarmun hänen liikkeessään pystyssä tärkeillä tehtävillään.

Jälkeenpäin kun tätä tst-toimintaa pohdittiin, tulitiin siihen johtopäätökseen, että molemilla taisteluun osaaottavilla puolilla oli sama päämäärä, ottaa haltuunsa hallitseva maastokohta. Kummankin toiminta sattui

Syvärin voimalaitos taistelun aikana

ajallisesti yhteen ja seurauksena syntyi taistelutilanne, joita sodan aikana usein sattui.

Oman tykistöemme tuli oli jälleen niin kuin monta kertaa ennenkin se voima, joka ratkaisi taistelun voitoksemme. Tulen tarkkuus, tulenannon nopeus ja hyvä yhteistoiminta tuottivat kauniin tuloksen.

Harjanne jäi lopullisesti meille eikä vihollinen enää yritystään uusinut. Siitä muodostui vähitellen luja tukikohta komppanian puolustusjärjestelmässä. Se oli myös tärkeä tähytyspaikka, josta voitiin seurata vihollisen toimintaa sekä edessä että sivustoillakin. Harjanteen kautta vähän myöhemmin tehtiin monta partiomatkaa vihollisen linjoille ja niiden taaksekin.

Runsaan vuoden kuluttua tästä tapahtumasta jätti rykmenttimme sillanpään siirtyen toisiin tehtäviin. Uusi rykmentti JR 2 otti rintamavastuun myös tällä harjanteella. Se voisi ehkä kertoa jotain harjanteen myöhemmistä vaiheista mutta se on taas eri juttu kuten Kipling sanoi. □

Tuhottu venäläinen T-34 taisteluvauvu

HENKSELIT

ERKKI TEITTINEN

ELETTIIN syksyä 1943. Linjassa oli hiljaiseloa, mutta lähi- ja kaukopartiotiedustelu toimi vilkkaana Uhtuan korvessa. Toimin kyynelmiehenä eri yksikköjen partiossa. Myös Uhtuan sisseistä oli aina vähintään yksi partio naapurin selän takana, joten touhua riitti meikäläisellekin. Jälleen olimme auton lavalla uuteen retkeen. Koska eläminen vihollisen puolella oli vuosien mittaan käynyt tutuksi, emme liikoja jännittäneet, vaan reipas laulu kaikui lavalta. Harvinaisuutena omalta kohdaltani mainitsen, että tälle komennukselle olin saanut mukaani toiseksi radistiksi alikersantti Peltoniemen. Joukossamme oli myös juuri rintamalle tullut nuori pioneeri räjähdysaineiden erikoistuntijan ominaisuudessa. Muistan kuinka tuo nuori kaveri oli innokkaampia laulajia, liekö sitten jännitystä hälventääkseen, koska edessä oli ensimmäinen partiomatka, vai oliko muuten rämäpäinen veikko. Röhön tien varresta, kenttävartio Mikosta livahdimme naapurin puolelle, ja opaan avulla ylitimme oman miinakentän.

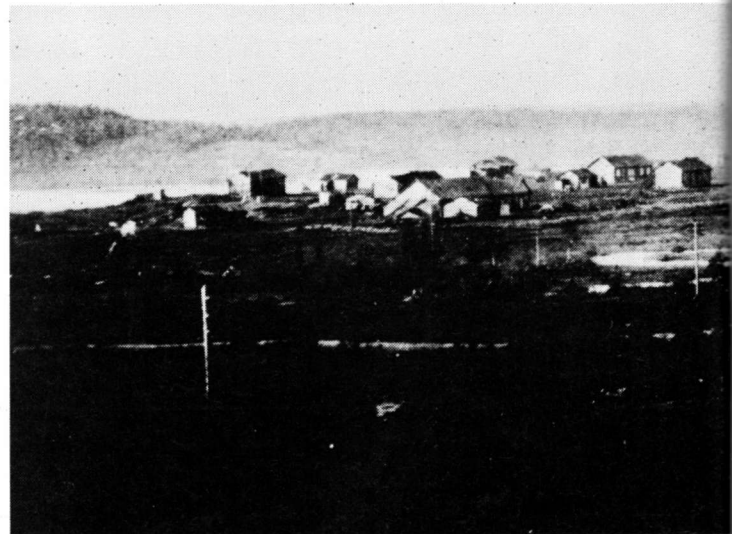
Oli rauhallinen syysaamu. Luonto lepäsi hiljaisena. Olimme niin monasti lähteneet partioon tämänkin miinakentän yli, että onnistuneet retkemme antoivat uskoa tämänkin retken onnistumiseen. Ensimmäisen päivän päätepiste oli melko kaukana, joten edessämme oli voimia kysyvä marssi tietämässä maastossa. Naapurin puolelle päästyämme pidimme pienen neuvotteluhetken. Auton lavalla uutta partioretkeä varten

ken, jonka aikana ratkaisimme Peltoniemen kanssa lanttiheitolla, kumpiko kantaa ensimmäisenä päivänä radion. No minähän sen hävisin, kuten tavallista ja ja siellähän se kuusikiloinen, mahdollisimman hankalaan muotoon tehty kolmiosainen möykky oli jo valmiina reppuni. Vielähän ne lähetin ja vastaanotin olisivat mukavasti sulautuneet muonien joukkoon, mutta se anodi oli hankala kapine, sillä sen reiät takuulla olivat jo parin päivän päästä voissa ja sokerissa.

Partiomme vahvuus oli 28 miestä ja vetäjänä ritari ja luutnantti Leskinen, nyt jo vainaja. Me radistit sijoituimme jonon keskivaiheille, Peltoniemi edelleni, ja niin retkemme alkoi. Lapoimme saapasta toisen edelle melko kiivaaseen tahtiin, sillä muutama kilometri kenttävartiomme edessä oli turvatonta aluetta ainaisten vihollispartioiden vuoksi. Marssittuamme tuskin kilometriä, alkoi se mikä partiomiehestäkin tuntuu pahimalta. Kuljimme suoraa vihollisen väijytykseen.

Oikealla puolella oli avoin suo, vasemmalla matala

Röhön kylää

kukkula. Naapuri oli huomannut tulomme ja asettunut kukkulalle asemiin. Helppoahan se oli muutaman kymmenen metrin päästä avata tuli etenevän osastomme sivustaan. Niin täydellinen oli yllätys, että tapausta muistelllessani kuulen vieläkin korvissani ensimmäisten sarjojen rävähdysten. Mutta nopeasti myös joukkomme hajaantui kuin akanat tuuleen. Joukkueen etupää ryntäsi eteenpäin, jälkipää pyörsi kohti omaa kenttävartiota, mutta me, keskelläolevat, saimme turvaksemme vain puuttoman suon silmäkkeet. Muistan siinä hullunmyllyssä nähneeni parin toverini kaatuvan heti.

Syöksyin märkään suon silmäkkeeseen, reppuni määjätti raskaasti niskaani ja hetkisen katselin kuuta ja tähtiä, sillä tietenkin se anodi kolahti sopivasti päähäni. Vihollinen paahtoi herkeämättä. Tuntui olevan pari pikakivääriäkin naapurilla, joten emme olleet tekemisissä minkään pienen partion kanssa. Näin Peltoniemen edessäni, näin hänen epätoivoisen katseensa kun mies

"Kyynel-radio" käytössä

maastoutui seuraavaan suon silmäkkeeseen. Vierelleni kuukahti nuori pioneeri, mutta jäi makaamaan niin oudon velttöna ja hiljaisena. Kuulin suolta valitusta, mutta kiivaassa luotituiskussa oli aivan mahdoton auttaa lähimmäistään. Pois suolta, se oli ainoa ajatukseni. Se ajatus näytti olevan toisillakin, sillä muutamat onnekkaimmat olivat jo saavuttaneet suon takaisen kukkulan. Omat vaikeuteni alkoivat vasta nyt. Kohottauduin syöksyäkseni seuraavaan vähänkin suojaa tarjoavaan maastokohtaan, mutta jokin esti liikehtimiseni. Housut, ne olivat vain puolittain jalassani. Armeijan olkaimethan eivät joustaneet kuin vaaksan verran, muu osa oli venymätöntä kudosta. Maihin lyödessäni ne olivat joutuneet liian tiukalle ja rasahtaneet poikki. Sotilashousut eivät puolestaan ole mitään mittatyötä, vaan sen aikaiselle hoikalle minälleni kauluksestaan aika avarat. Siinä ne nyt olivat puolikintussa, ja vaikeutena lisäksi raskas reppu selässä ja konepistooli poikittain rinnan alla hihnasta kaulassa.

Tajusin että tähänkään en voi jäädä makamaan, ja aloin epätoivoissani housut kintuissa ryömiä kohti suojaavaa kukkulaa. Olin ainoa elollinen suolla. Muistan ajatelleeni, että kun ei osuisi päähän, sillä olin täysin valmistautunut siihen, että saan siipeeni. Jälkeenpäin asiasta juttellessamme nauroi joku, että paremminhan se naapuri olisi voinut osua siihen epämääräisen valkoisten kalsarien verhoamaan peräpäähän. Ryömin ja uin suolla, vihollinen ampui ja huusi uraata. Tajusin että ne aikovat ottaa elävänä vangiksi, ja ehkä se henkeni lopulta pelastikin. Kertoivat neljän, viiden vihollisen juosseen suolle, varmana saaliistaan. Mutta turvaan päässeet toverini, nähdessään tukalan tilanteeni, avasivat tulen heitä kohti. Havaittuaan vangin sieppauksensa epäonnistuneen, avasi naapuri entistä kiivaamman tulen, ja nyt siinä oli tappamisen meininki. Ryömin ja uin, olin valmistautunut pahimpaan, mutta pahinta ei tullut, Partio suomaastossa

vaan tuli suon laita ja kukkula eteen. Tässä kuolen, muistan ajatelleeni, valmistautuessani viimeiseen yritykseen. Makasin matalana, koetin epätoivoissani kiskoja housujani ylös, saadakseni jalkani liikuntakykyiseksi. Naapuri antoi aseittensa laulaa täydellä tehollaan, mutta niin ampuivat toverinikin. Minusta oli nähtävästi tullut jonkinlainen voiton ja tappion pelinappula. Kohottauduin suorittaakseni viimeisen syöksyni kukkulan taa, mutta samassa kohottautui sieltä mies, käsissään tulta syöksevä konepistooli. Näin hänen verisen kätensä, ja asettaan hän tuki kyynärtaipeeseen. Tiesin hänen valinneen rohkealle teolleen juuri sen hetken, kun teen yritykseni. Ylös, muutama juoksuaskel, ja olin turvassa kukkulan takana, housut kintuissa. Hermoston lauettua makasin hetken liikkumatta, ja lähimmät miehet alkoivat tutkia kehoani, jos sittenkin olisin saanut viime hetkessä luodin. Mutta olin aivan kunnossa, hengästynyt vain. Pojat nauroivat housuilleni, ja taisimpa nauraa jo itsekkin. Reppuni oli tikattu reikiä täyteen, pakistakin mennyt läpi kaksi luotia ja se anodin ryökäle oli aivan hajalla. Levittäydymme aseisiin vastataksemme vihollisen tuleen, sillä tovereitamme oli jäänyt suolle, ehkä joku vielä elävänäkin. Jouduin äärimmäiseksi oikealle, ja siinä tähyillen etumaastoa, sidoin solmuun katkenneita olkaimiani. Yllätyksen alussa eteenpäin rynnänneestä partiomme osasta viimeiset kaverit palasivat omalle puolelle vasta seuraavana päivänä, taaksepäin menneet yhtyivät meihin. Liikuntakyvyttömäksi haavoittuneita ei ollut yhtään, joten he pääsivät omin neuvoin palaamaan kenttävartioon, ja samalla apua hälyttämään. Näiden joukossa oli myös se kaveri, vapaaehtoisena partioon lähtenyt osastomme muonittaja, joka tuki vaikean taipaleeni viime hetkiä niin rohkeasti. Suihku oli vienyt hänen vasemmasta kädestään sormet. En nähnyt häntä sen jälkeen, en muista edes nimeään, mutta kiitän häntä näin vuosien jälkeen rohkeasta teostaan.

Saimme kenttävartion kautta avuksemme lepovuorossa olevan komppanian, mutta vihollinen ei antanut periksi, ennenkuin joukkomme peittosivat mäen kraanaatinheittimellä. Tappiomme oli muistini mukaan 5 kaatunutta, ja vihollisella saman verran. Saimme kaksi haavoittunutta naapuria vangiksi, joista toinen yritti vielä päättää maallisen vaelluksensa käsikranaatilla. Vihollisen aikomus oli tuhota kenttävartio, mutta havaittuaan tulomme luulotteli saavansa vielä paremman saaliin.

Ei ollut onnea nuorella pioneerillamme. Hän oli saanut sarjan selkäänsä syöksyessään rinnallani. Oli ryöminyt muutaman metrin, ja menehtynyt haavoihinsa. Kai se niin on, että ihmisen elinpäivät ovat ennakolta luetut. Tuntuu vain vieläkin niin ihmeelliseltä, etteivät minun päiväni päättyneet siihen kovaan luotimyrskyyn Uhtuan nimettömällä suolla, ei sittenkään, vaikka henkselit katkesivat.

Raivolaa taistelujen päätyttyä

Raivolansika

EVERT MEROLA

MARSSITTIIN, marssittiin... Jatkosotaa käytiin... Karjalan kannasta edettiin...

Toiset joukko-osastot olivat jo onnistuneet näiltä main vihollisen karkoittamaan, tässä nyt vain III/JR 46 perässä marssi. Kovaa menoa olivat toiset edellä menneet. Silti ei täällä perässäkään kuhnustellen marssittu. Johonkin tässä taas yritettiin ehtiä, — niinkuin sitten ehdittiinkin.

Se oli vuoden 1941 syyskuun muuan päivä, harmaa ja kostea. Ei varsin satanut, mutta vettä oli kuitenkin ilmassa. Sitä oli niin paljon, että vaatteet kostuivat. Mielialakin oli harmaa ja väsynyt. Metsäinen tienoo oli nyt kuten yleensä näillä main Talvisodan taistelujen maastoa. Melkeinpä hätkähdytti, kun yhtäkkiä huomasi yhden Talvisodan aikaisen taistelutoverin kaatuneella männynrungolla syvin silmäkuopin kulkijoita tuijottelevan. Eipä hänestä paljon ollut jäljellä, — vain luinen pääkallo... Sen joku irvokas oli nostanut tuolle tähys-

SA-kuva

tyspaikalle. Sinnepä se kuoppasilmä jäi, männyrun-
golle, jäi siihen asti, kunnes arvatenkin myrskytuulen
puuska joskus heitti sen sammalikkoon lahoamaan.

Tuli ilta. Pysähdyttiin. Kymmenes komppania, jon-
ka lääkintäaliupseeri olin, leiriytyi kovapohjaiselle kan-
gasmaalle, jossa kasvoi harvahkosti puita. Tottunein ot-
tein pystytettiin taas teltat ja tehtiin havuvuoteet. Kun
sitten peltikamiina lämmitti teltan, niin olo rupesi tun-
tumaan melkein pä kodikkaalta. Siinä lämmössä ja sii-
hen seonneessa havujen tuoksussa oli rauhoittavaa lää-
kettä väsyneelle ruumiille ja masentuneelle sielulle.

Kerrankin saimme pitkästä aikaa nukkua oikein rau-
hallisen yön. Kaukaa kuului kyllä sodan melu, mutta se
vaikutti vanhojen sotajermujen hermoihin kuin hiljai-
nen unettava kehtolaulu. Ja kun sitten koitti ylösnou-
sun aika, olivat miehet virkeitä ja touhukkaita. Sääkin
oli eilisestä parantunut. Nyt oli kuivaa ja kuulakasta.

Aamutee juotiin. Leirivarusteet kuormattiin. Läh-
dettiin taas ja tarmokkaasti marssittiin aamutunnit.
Taistelualueet alkoivat jälleen olla lähellä, koskapa
aseitten melske rupesi likemmältä kuulumaan.

Tulimme pienelle joelle, jolla oli korkeat ja jyrkät
rantatörmät. Jokea ei heti ylitetty, vaan metsän suojassa
odoteltiin, kunnes koko pataljoona oli ehtinyt niille
main. Sitten eri komppanijat saivat tehtävänsä. Oltiin
näet taasen saatu tuntuma viholliseen. Sen viivytysjou-
kot piileskelivät joen toisella puolella metsäsupastojen
suojassa. Mutta joen ylitse on kumminkin mentävä.

Rautatielle on päästävä ja rata katkaistava, jotta lännes-
tä päin mahdollisesti vielä tulossa olevien vihollisten
joukkojenkuljetusjunien ja rautatietykkien kulku estet-
täisiin. Raivolan rautatieasema, joka ei ollut varsin kau-
kana, on vallattava ja vihollisjoukot sen tienoilta on
karkoitettava.

10. komppania sai tehtäväkseen rautatieaseman val-
taamisen. Ylitimme joen ja pääsimme etenemään maas-
tossa helpommin kuin olimme osanneet odottaakseen.
Maltillista varovaisuutta oli silti noudatettava. Viholli-
sella oli jälkivarmistus monesti aivan arvaamattomissa
paikoissa. Jos vähänkin varomattomammin ja aikaillen
pysyi pystyssä, niin viivyttelämästä edessäpäin pamahti
kivääri ja luoti vinkaisi ilkeästi korvissa, — mikäli ei
osunut tarkoitettuun kohteeseen. Mutta nuo pamah-
dukset olivat myös meikäläisten kranaatinheittimille
tulenjohtoa. Nopeasti pantiin sinne tai tuonne metsik-
köön, missä ampuilevia salakyttä kuultiin olevan,
muutamia siipinieikkoja heittimen ammuksia. Ne kar-
koittivat viivytystaistelijat piilopaikoistansa. Komppa-
niamme pojat syöksähtivät vihollisen äskeisiin asema-
paikkoihin. Näin päästiin Raivolan rautatieasemalle.
Sen liepeillä saimme saarroksiin ryhmän vihollisotilai-
ta, joiden oli antauduttava vangeiksi.

Asemalla havaitsimme, että vihollinen oli jo itse rik-
konut radan. Ei siis ollut lännen suunnalta enää odotet-
tavissa vihollisen junia. Itäänpäin katsellen oli nyt vain
pääasiallisesti pidettävä valppaus vireillä.

Ilman miehistömenetyksiä saimme tuon rautatiease-
man haltuumme. Muuan mies vain oli lievästi haavoit-
tunut oman kranaatinheittimen ammuksen sirpaleesta.
Ammuksen lentokaari oli siipirikkoisuuden tähden jää-
nyt tarkoitettua lyhyemmäksi, ja oli ammus sentähden
pudonnut aivan omien asemapaikkajen eteen. Sellaista
sattui aina silloin tällöin. Etenkin olivat jotkut ulko-
maista alkuperää olevat ammuksat arvaamattoman epä-
tarkkoja.

Vihollinen tuntui nyt kertakaikkiaan jättäneen ase-
man lähitienoon. Sen vuoksi uskallettiin huolettomina
Osuma kuorma-auton tuulilasiin

Ryhmä sotavankeja

ruveta tutkimaan rautatieaseman rakennuksia. Suuri siivottomuus vallitsi jokaisessa huoneessa, mihin vain ovi aukaistiin. Olipa rakennusryhmässä myös hylkylaudoista kömpelösti kokoonkyhätty koppelo. Sen oveen kiinnitetystä paperilapusta miehemme ällistyen lukivat selvällä suomenkielellä kirjoitetun lauseen:

— Varokaa vihaista sika!

Sietääpä olla varovainen tuon koppelon suhteen, arvelivat miehet. Mene ja tiedä, mikä koira on tuollaiseen varoitukseen haudattuna! Mutta kun siinä sitä lappua yhä uudestaan tavailtiin, niin eikös vaan koppelon sisäpuolelta kuulunutkin sian röhähtelyä! Varovasti aukaisiin salpa ja raotettiin ovea, — ja sika siellä oli! Kohtalaisen iso emakko! Minkäänlaisia vihaisuuden oireita se ei osoittanut. Lienee vihollisen joukoissa ollut joku suomenkielentaitoinen humoristi, joka kurillaan oli sikakopin ovelle tuollaisen varoituksen raapustellut.

Siinäpä meillä oli arvokas sotasaalis! Ei sitä sopinut toisten hyväksi jättää. Komppaniamme muuan mies oli siviiliammattiltaan teurastaja. Hän rupesi heti järjestämään sikalahtia. Nytpä saataisiin tuoretta sianlihaa illan herkeneitton! Vielä moneen muuhunkin keittoon olisi komppanialla oleva omasta takaa lihaa.

Aiottiin juuri houkutellessa kuolemaan tuomittu sikaparka ulos kopistansa, kun idästäpäin, Tyrisevän suunnalta, rupesi kuulumaan moottoriajoneuvojen surinaa. Keitäs sieltä oli tulemassa? Tähysteltiin ja kiikaroitiin. Oh, sieltäpä ajaa huristeli suoraa ja laveata tietä myöden kaksi iso venäläistä kuorma-autoa, molemmat täynnä sotilaita. Nämä ilmeisesti tulivat joltakin eristetyltä sivustalta eivätkä siis olleet selvillä tilanteesta, vaan luulivat Raivolän rautatieaseman vielä olevan heikkäläisten hallussa ja aikoivat nyt liittyä pääjoukkoihinsa.

Nopeasti teljettiin sika jälleen koppiin. Jokainen mies sieppasi aseensa ja etsi itsellensä näkösuojaisen asemapaikan. Panssaritorjuntakivääriä käsittelevät miehet

sijoittivat aseensa siten, että voivat avata tulen päin lähestyvää autoa. Komppanianpäällikkö, luutnantti Viita määräsi, että autojen on annettava tulla aivan lähelle rautatieasemaa. Sitten pahaa aavistamattomat vihollisotilaat lamaannuttavasti yllätetään ja ne todennäköisesti saadaan vangeiksi. Mutta pst-kiväärin putkea pitkin tähtäävä mies ei hermostuksissaan malttanut odottaa tulenavaamiskäskyä, vaan veti liipasimesta, kun linjasuoraa tietä pitkin lähestyvä auto oli vielä aivan liian kaukana. Heti kiväärin lauettua auto pysähtyi, ja kaikki sen hytissä ja lavalla olleet miehet loikkivat kiireen vilkkaa tienvarsimetsään.

Toinen auto oli joltisenkin matkan päässä ensimmäisen takana. Sen ajaja osoitti ihailtavaa hermojensa hallintaa, sillä pysähtyneen auton suomaa suojaa hyväksi käyttäen hän nopeasti ja taitavasti käänsi leveällä tiellä ajokkinsa ja hurjaa vauhtia ajaen pakeni kuormineen siihen suuntaan, mistä äsken oli tullut.

Vähän aikaa pysyivät miehet vielä asemapaikoissaan ja manailivat "hätehousuisia" pst-miehiä, jotka olivat pilanneet äskeisen sotimisen hyvät mahdollisuudet. Kun vielä pyydettiin ja myös saatiin sarja heittimen kranaatteja siihen metsikköön, johon vanjat autosta olivat loikkineet, niin jopa uskallettiin lähteä miehissä tutkimaan tielle jäänyttä autoa. Se oli iso ja hyvässä kunnossa oleva ajoneuvo. Pst-kiväärin luoti oli läpäissyt tuulilasin yläosan ja hytin seinän miltei katonrajasta. Muuta vauriota ei auto ollut saanut. Mitäs siis muuta kuin että joku ajotaitoinen mies meni hyttiin ja ajoi auton aseman pihalle. Ja sitten vaan jatkamaan keskeytynyttä sikalahtia! Pian se kävi tottuneilta miehiltä. Ennenkuin syysillan hämähä muuttui pimeydeksi, vietiin lihat sotasaalisautolla komppanian "töpinään". Olikin jo aika ruveta keittämään nälkiintyneille miehille tuoreen sianlihan väkevöittämää hernerokkaa.

Koko tienoo tuntui rauhoittuneen. Vihollisen jälkiporukoita ei tainnut enää lähettyvillä olla. Uskallettiin taas yöksi leiriytyä. Pystytettiin teltat, sytytettiin lämmittävät tulet peltikamiinoinhin ja taiteltiin kuusista vuodehavut. Nopeasti tämä kaikki oli tehty. Odoteltiin nyt vain sitä hernerokkaa. Mutta sepäs ei kypsinytkään tuossa tuokiossa. Siispä järjestettiin leirivartio ja painuttiin pitkälleen vuodehavuille.

Kaksi tai ehkä kolmekin tuntia oli raskaasti nukuttu, kun "soppakanuuna" kolistellen ajoi leirialueelle. Vartiomiehet herättelivät nukkujia ruokailemaan. Unisina nousiin, mutta kun nälkä oli, niin vahvasti syötiin hernekeittoa ja siinä kelluvia tuoreen sianlihan kimpaleita. Runsaasti olikin nyt keitossa "sattumia". Ne olivat rouskuvan "vaneerin" kera meheviä ja maukkaita.

Kun oli syöty ja sitten käyty vielä telttojen takamaastossa kuusten juuria kastelemissa, niin painuttiin jälleen lämpimien telttojen tuoksuville vuodehavuille. Vedettiin manttelit yli korvien ja alettiin jyrisevästi kuorsata. Niin sikeästi nukuttiin, että tuskin lie unienkaan katseleminen ketään huvittanut. □

Jatkosodan viimeinen partiomatka

MILTÄ teistä tuntuisi käydä sotaa, jota ei enää ole? Vältellä vihollista henkensä kaupalla, vaikka rauha tehtiin jo viikko sitten? Kersantti Muisto *Lassila* tiesi syyskuun 12 päivänä 1944, että Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli solmittu välirauha 4.9. Se tieto saapui Lassilan kyynelradioon päivää myöhemmin Iso-Vilosuon kuppeella, jossa nälkiintynyt kaukopartiomies odotti tietämättä itsekään oikein mitä. Reittiä Korkeamaa—Pitkäjärvi—Haukijärvi—Kaskaala oli Lassila saapunut parisä päivässä piilopirtiltään Vuoksen rantaan Pajarin kylän kohdalle. Syyskuinen ilta oli jo pimenemässä, mutta ennenkuin se ennätti kätkeä kaiken vaippaansa oli vanha sotaratsu jo ehtinyt havaita, että venäläisten puoleinen ranta oli tiiviisti miehitetty. Tuuma tuumalta ryömi Lassila kohden rantaa. Pääjuoksuhauta on tuossa muutaman metrin päässä. Venäläissotilaan hahmo vilahtaa hetken näkökentässä, nyt ei enää auta pilata koko reissua — varovasti, varovasti, takoo väsyneen miehen aivoissa. Vielä muutama kymmenmetrin — siinä on Vuoksi ja sen takana vielä omat. Lassila ei jätä mitään sattuman varaan. Jos nousee kumiveneeseen, huomavat, ampuvat, olkoon mikä rauha tahansa. Sinne vain sekaan, vehkeet veneeseen ja itse uimalla yli. Vastapäisellä rannalla on suomalainen vartiomies jo tuntikaupalla tähyillyt tyventä Vuoksen pintaa. — Nyt se perkele tulee, hälytys komppaniaan — luutnantille — tulee se mies sieltä! Innostus valtaa koko tukikohdan: viimeinen partiomies idästä kompuroi uupuneena, kohmeisena, kaatuu vartiomiehen käsivarsille, mutta toipuu hetken kuluttua saunassa. Lumisuon juttuun pantiin piste.

Lumisuon reissua oli edeltänyt vajaata kuukautta aikaisemmin "maailman pisin partiomatka". Se kesti 52 vuorokautta, joiden vaiheet on partion johtajana toiminut Esa Anttala kuvannut kirjassaan Tulijyrän takana. Lassila oli yksi niistä neljästä osasto Vehniäisen kaukopartiomiehestä, jotka jättäytyivät linjojen taakse venäläisten tulviessa Kannakselle. Elokuun 4. päivänä seisoivat Anttalan partio Vuoksen rannalla seurassaan eräs toinen kolmimiehinen suomalaispartio ja lähti uiden ylittämään mahtavaa virtaa. Leveyttä sillä kohtaa yli kilometrin ja puoleen väliin päästiin, ennenkuin vainolainen äkkäsi poikiemme aikeet. Venäläisten konekivääri puhkoi raivokkaasti Vuoksen pintaa, mutta ei onneksi uimareita.

Pari päivää myöhemmin sieppasi suomalainen kuuluteluasema sanoman, jossa kyseisen kohdan valvonnasta huolehtinut venäläinen aliluutnantti sai satikutia huolimattomuudesta. — Tshunat myötämöisiään sieltä yli menevät!

Tilanteen rauhoittuminen Kannaksella tiesi kaukopartiolle 10 vuorokauden kotilomaa, jonka aikana saattoi jo selvästi havaita että ilmassa leijui rauha. Näinköhän oli "pitkä partio" ollut samalla viimeinen? Sitä pohdiskeltiin silloin tällöin. Ei enää elokuun 25 päivän jälkeen, jolloin majuri Hannes Vehniäinen kutsui valitun kolmikun luokseen antaen tehtäväkäsken:

— Partio Lassila viedään Lumisuon itä—etelälaitaan lentokoneella. Päätehtävänä itä-Kannaksella edenneen venäläisen 23. divisioonan senhetkinen sijoitus Raudun ja Valkjärven suunnissa. Lisäksi on selvitettävä siviiliväestön tulo alueelle, viljankorjuutyöt sekä yleensä kaikki havainnot. Lassila johtaa ja on samalla radiomiehenä. Varsinaisena partiomiehenä kersantti Ranki sekä kuulustelijana sotamies Guik.

Lassilalle oli käsky selvä. Arvo Ranki, koulukaveri Viipurista, armoton taistelija, oikea sisupussi. Guik —

Yksinäisen partiomiehen pelastus — Vuoksi näkyviissä

äskettäin osastoon tullut virolainen vapaaehtoinen. Kuleman mukaan puhuu venäjää täydellisesti, mutta millainen sotilaana? Kuljetus lentokoneella — niinhän majuri sanoi. Ei Lumisuolla ole lentokenttää — siis hypätään!

Eipä tuota ole tullutkaan aikaisemmin hypätyksi — no, kait se siitä suttaantuu sekini.

Käsky oli selvä, mutta puiden latvoja hipovat raskaat sadepilvet eivät olleet päiväkausiin väistyneet tuumaakaan Kotaniemen yltä. Siellä Saimaan rantavedessä seisoi kaksi saksalaista Heinkel He 115 vesitasoa, joista toinen lähtisi Lumisuon reissulle. Elokuun viimeisenä lopultakin selkeni taivas. Lassila ja Ranki kiirehtivät Kotaniemeen ja n. Klo 10—11 aikoihin veti luutnantti Olli Kepsu Heinkelinsä taivaalle. Suomalaista laskuvarjo-

Heinkel He 115 vesitaso

jääkäriä pikakoulutettiin: harjoitushyppy aamupäivällä — taisteluhyppy illalla vihollisen alueelle! Immolan lentokentän yläpuolella antoi Kepsu merkin ja Lassila ponkasi ulos. Kaikki muu sujui jullilleen, mutta miksi ei kukaan käskenyt kiinnittää kyyneltä myös alapäästä johonkin? Heti koneesta lähdon jälkeen se pamautti sisää tukevasti nenälle!

Iltahämärissä saateltiin kolmikko uudelleen Kotaniemeen. Klo 20.15 kohosi täyteen lastattu Heinkel jälleen suunnaten nokkansa suoraan Laatokalle. Riiskalahden tienolla paineltiin jo Laatokan ulapan ylla, mutta ei kauan. Tuossa on Taipaleenjoki, sen kohdalla siirrymme uudelleen Kannaksen ylle, totesi tähystäjä. Samassa aukesivat ohjaamon pohjaluukut, jonka kautta heimoveli Guikin piti pää edellä solahtaa alla olevaan mustaan pimeyteen. Lassila hyppäsi ensimmäisenä ja sen jälkeen piti olla vuorossa Guik. Virolaispojalla oli kuitenkin huonoa tuuria, sillä konepistoolin piippu juuttui koneen rungon ja pohjaluukun väliin ja kesti useita minutteja ennenkuin Ranki yhdessä tähystäjän kanssa sai jo tajuttoman Guikin irti ja samalla putoamaan. Automaattilaukaisija piti huolen, ettei mies suutarina tipahtanut ja heti perään painunut Ranki tuli ilmeisesti alas aivan Guikin lähellä. Näin oletetaan, sillä kumpaakaan ei ole tuon hetken jälkeen kukaan nähnyt. Siepatut radiotiedot kertoivat "kahden valkobandiitin"

joutuneen Lipolassa venäläisten väijytykseen. Suomalaiset eivät tienneet mitään välirauhasta ja kävivät taisteluun. Se tiedetään, että toinen heistä kaatui ja toinen joutui vangiksi. — Ei Arvo vangiksi jäänyt, siitä olen varma, toteaa Muisto Lassila nyt lähes 30 vuotta myöhemmin.

Kun Lassila tömähti maanpintaan arviolta parin kilometrin päässä määrätystä kohtaltaan ei hänellä ollut aavistustakaan tovereiden kohtalosta. Mukana oli ainoastaan ase ja radio. Muonat ja muut tarvikkeet olivat koneessa käydyn seikkailun jälkeen jääneet pudottamatta. Yksinäinen partiomies selvitti nopeasti asemansa lähtien taivaltamaan Lumisuon reunalle. Mutta jo 100 metrin jälkeen matka pysähtyi. Venäläisten miinakenttä oli edessä ties kuinka laajana. Tuntikausia ryömi Lassila sormituntumalla lanka langalta miinakentän halki.

Helpotuksen huokaus — vihdoinkin saattoi läpimärkä mies nousta ylös tunteakseen silmänräpäystä myöhemmin ansalangan kiristävän rintaansa vasten. Onneksi oli haapaan sidotun venäläisen sirpalemiinan sokka jo senverran ruostunut, ettei aivan hevillä irtautunut. — Missä mahtavat taivaltaa Ranki ja Guik, oli viimeinen ajatus partionjohtajalla, ennenkuin uni otti väsyneen vaeltajan valtaansa tyhjässä vihollisen korsussa.

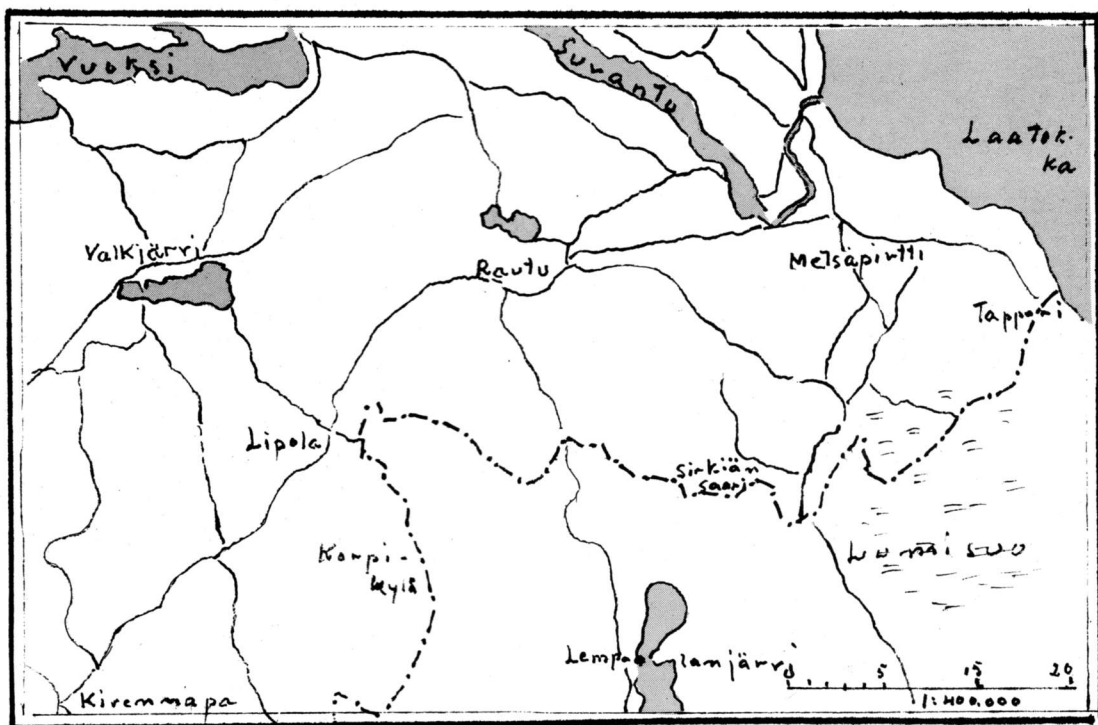
Aaveaseman ainoa miehittäjä heräsi aamulla sateen piiskatessa hellittämättä hyljätyn tukikohdan tallattuja kumpareita. Sovittu radioyhteys tukikohtaan selvitti ti-

lannetta partiotovereidn osalta. He olivat ilmeisesti josakin alueella ja pyrkivät jompaan kumpaan kahdesta varakohtauspaikasta. Parisen päivää kierteli Lassila kuitenkin kaiken varalta Lumi- ja Kämärikönsuon laitamia huikkaillen tuontuostakin kukkopilliä muistuttavan kutsunsa. Ei hiiskahdustakaan. Ranki ja Guik kadonneet jäljettömiin. Sinne samaan tuntemattomaan, missä olivat myös tuiki tärkeät tavarat.

Neljäs päivä ilman ruoan muruakaan. Märkä, hytisevä kylmyys iski jäseniin raivokkaan horkan lailla imien ahnaasti miehestä voimaa. Nyt oli pakko tehdä jotain ratkaisevaa. Suunta ensimmäiselle varakohtauspaikalle Pitkäjärven rantaan. Matkalla havaitsee tottunut silmä kahdet melko tuoreet sotilassaappaan jäljet Lumisuon pohjoislaidalla. Niitä seuraten vie reitti kohti Pitkäjärveä, mutta Kämärikönsuon kannaksella ne katoavat

mus muonasta sekä varusteista. Missään tapauksessa ei näillä voimilla ollut mitään mahdollisuuksia selvitä hengissä Vuokselle ja siitä yli. 6.—7.9. välisenä yönä saapui sovittu kone, mutta heitto meni pitkäksi. Väsynyt mies määrätään Lipaojan maastoon, jossa on neljän miehen kuukauden muona ja annetaan samalla edellisen koneen lentosuunta tarkasti. Lassila toipuu senverran syötyään, että lähtee sisukkaasti etsimään tuiki tarpeellista lähetystä. Ensin Vilosuolle ja siitä kompassisuunta suoraan etelään. Puoli kilometriä ryteikköä ja siinä ovat tavarat. Nyt sopii lähteä talsimaan koti-Suomeen. Siitä on jo tullut radiolla käsky, mutta voimat eivät oikein kannan.

Kuolemanlinjalla on suomalaisten halkosavottalaisten kämppä. Kuivat halot odottavat syyttäjäänsä ja yllättäen myös kämpästä löytyy sängyt patjoineen. Takan

Valkjärvi—Rautu—Lipola
—Lumisuo

Laskuvarjomiehen hyppy
Heinkel-koneesta
korpeen

kuin maan nielemänä. Pitkäjärvellä ei ole käyty, sen voi heti havaita. Siispä pojat ovat iso-Vilosuolla. Ranki tietää varmasti kätkön. Siellä on kaksi täysinäistä muonatorpedoa. Pari päivää myöhemmin saapuu Lassila Vilosuolle. Joitakin laukauksia kuuluu pohjoisesta: ampuvat Lipolassa, mieltii mies. Niin ampuivatkin. Ne olivat venäläisten aseiden laukauksia, joka yllättivät Rankin ja Guikin. Muonavarastolla käytyään nämä olivat sekaantuneet jotenkin suunnastaan ja kävelivät suoraan miehitettyyn Lipolaan.

Kyynelradiolla yhteys jälleen kotiin ja tiukka vaati-

kuuma lieska raukaisee partiomiehen, mutta virskistää jo syyskohmeeseen vaipuneet kirput. Niitä on tuhansittain ja ne iskevät kimppuun säälimättä.

Seuraava päivä — 8.9. — tuo ratkaisevan tiedon kavereiden kohtalosta ja samalla tukikohdan suunnitteleman paluureitin. Syyskuun 10. päivänä päättää Lassila lopultakin lähteä uhkarohkealle paluumatkalleen. Hän tietää varsin hyvin, mikä on kaukopartiomiehen kohtalo, vaikka rauha on jo tehtykin. Onneksi venäläisen tarkkaavaisuus on voiton jälkeen hieman herpaantunut, eikä valpustu ennenkuin Vuoksella.

— Ne viimeiset kymmenetmetrit siitä venäläisten juoksuhaudalta rantaan olivat elämäni pisimmät. Ryömin niitä lähes kaksi tuntia ja ajattelin, että jos Lassilan poika näistä selviää, niin eihän tässä ihmeemmin käyntykään!

12 kanuunaa

RAFAEL LIESI

Suomalaisten tykistöä metsässä

SA-kuva

MUISTUU mieleeni pari kovanlaista päivää Itä-Karjalassa, jolloin tykistäni meni puolet miehiä kuolleina ja haavoittuneina ja lisäksi minä itse vähän "tärähäneenä".

Kun Suojärven Varpakylän tasalta mentiin vanhan rajan yli tultiin seutuihin ja pikkukyliin, joiden nimiä en enää muista, mutta joka tapauksessa Säämäjärven pohjoispuolisen maaston korpitien varressa oli paikka, jossa minäkin vähän vertani vuodatoin ja sain "tärähdyksen". Se oli laajahko hiekkarinne kolmen pienen järven läheisyydessä ja siellä oli meillä kokonaista kaksitoista tykkiä rinnakkain 20 metrin välimatkoin toisistaan. Se oli sikäli harvinainen tapaus, että koko patteristo oli samoissa asemissa, mutta oli siihen painavat syynsäkin.

Kevyt Er.Psto 12 ampui tältä harjanteelta niin paljon kuin vain ammusautot ehtivät kranaatteja tuoda. Me ammuimme yli mottiin joutuneen vihollisjoukon, sillä meidän oli yleryttävä tulittamaan niitä venäläisjoukkoja, jotka "hyökkäsivät omaan maahansa päin", murtautukseen ulos motista. Sitä hyökkäystä tai paremminkin läpimurtoa jatkoi vihollinen parin vuorokauden ajan sellaisella innolla, että ne vähäiset suomalaisjoukot, jotka korpien kautta koukaten olivat katkaisseet venäläisten ainoan huoltotien, eivät olisi kyenneet pitämään sitä suljettuna ilman tykistön tuntuva tukea. Juuri sen takia me jouduimme olemaan tuolla harjanteella, koko

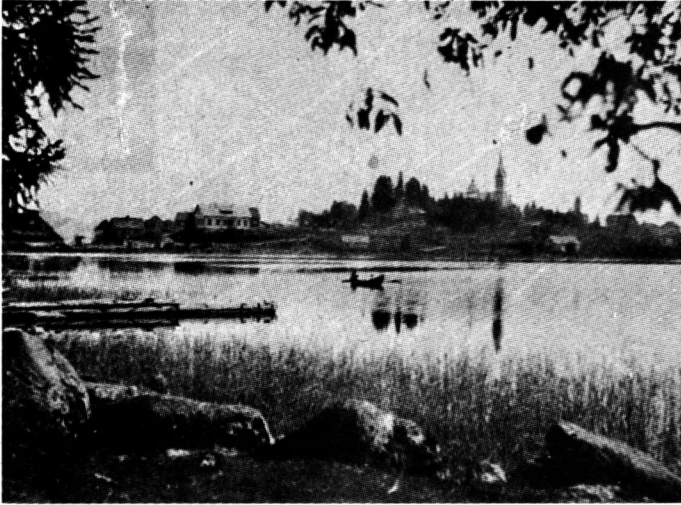
patteristo samassa linjassa, koska se lienee ollut ainoa paikka, josta meidän putkillamme voitiin ampua tuohon ensiluokkaisen tärkeään kohteeseen. Maantie oli keskelläme ja kaksi patteria oli asemassa sen oikealla puolella. Meidän patterimme oli tiestä vasemmalle. Komentajamme, majuri Mattila, sanoi olevansa "rautainen soturi" ja käväisi usein etulinjassa hankkimassa katetta sanoilleen.

Mutta vastapelurilla oli myös tykistöä. Motissa oli yksi kuusituumainen kenttätykistöpatteri ja se osasi nyt käyttää tykistöään tuntuvasti paremmin kuin mitä aikaisemmin olin kokenut. Nythän venäläinen patteri oli omassa, sillä tutussa maastossa ja luonnollisesti heillä oli myös omalta alueeltaan paremmat kartat kuin mitä heillä oli ollut Suomen alueella toimiessaan. Monista aikaisemmista kokemuksistani olin tullut siihen lopputulokseen, ettei venäläisillä ollut käytettävissään mitään karttoja Suomen valtakunnan alueelta. Mutta toisena ja kenties suurimpana syynä vastapelurin tämänkertaiseen tykistötulen tarkkuuteen oli se seikka, että me ammuimme samoista asemista paljon myös öisin, eikä viholliselle ollut konsti eikä mikään "peilata" sijaintiamme putkiemme suuliekkien perusteella. Itse se visusti varoi yöammuntaa hyvin tietäen mitä tapahtuisi, jos saisimme heidän tykistöasemansa "haarukkaan". —

Olihan meneillään syyskuu v. 1941.

Ammusautommekin ajoivat öisin mäkeä ylös ase-
miimme täysin valoin, niin että valokeilat suuntautui-
vat vinosti korkealle taivaalle tai heijastuivat pilviin.
Kaikesta tästä oli seurauksena, että vastustaja varasi jo-
kaisen kranaattinsa meitä varten. Olihan sillä nyt täysin
varma maali. Niinpä olikin heti ensimmäinen yhteis-
laukaus, jonka kohteeksi jouduimme, yllättävän tark-
ka. Pöllähdyksiä tuli vain ehkä 40 metriä tykkiemme
eteen. Ne olivat niin herkkiä, että räjähtivät heti kun
sytyttimet vain hipaisivatkin maata.

Seuraava tuli-isku tuli tykkiemme väliin ja meille tu-
li kiire kaivaa poteroita. Se työ olikin helppoa, sillä
maaperä oli niin pehmeää hiekkaa, ettei sitä tarvinnut

Varpakylän kirkko ja pappila

lainkaan murtaa kangella. — Lapiot heiluivat ja mon-
tut syvenivät "salamavauhtia".

Kolmas kranaattiryhmä tuli tykkiemme taakse ja sii-
nä jo eräs tamperelainen poika haavoittui pakaralihak-
seen. Tästäpä nousi muutamille ilo. Eräskin, kuului ole-
leen lääkintämies, lausui onnittelunsa:

— Nythän sulle hyvin kävi kun ei luuhun ottanut,
vaan osui pehmeään paikkaan. Pääset sairaalasta pika-
puoliin toipumislomalle mamman luo.

— Niin, hyvinhän tässä kävi, myönteli tyytyväinen
haavoittunut. Pääsen kotiin eukon viereen. Täytyy vain
opetella makaamaan vatsallaan.

Kun tuli neljäs kranaattiryöppy muuttuivat muodot
jo vakaviksi, sillä vaikeampia haavoittumisia seurasi.
Kuolema näytti jo työntyvän lähelle.

Ja sitten se tunkeutui peräti "ronskisti" keskelle mei-
dän nuorta joukkoamme. Viherlaakso, ammusmies,
pieni, mutta miehekäs ja hyvin merkillinen kaveri,
merkillinen siitä, ettei koskaan sanonut pahaa sanaa ke-
nellekään, lähti ensimmäisenä autuaitten tanterille.
Hääriessämme siinä poteron maivussa hän sanoi:

— Tässä olisi hyvä pitää kypärä päässä.

Sanoi ja lähti sitä teltasta noutamaan. Suuntaaja huu-
si perään:

— Tuo minunkin kypäräni!

Viherlaakso oli juuri häipynyt teltan oviaukosta si-
sään kun viides ryhmä iski. Yksi kranaateista osui kes-
kelle telttaa, joka hajosi moneksi kappaleeksi ja suuria
telttakankaan palasia kohosi puitten oksille.

Päivä kului ja paukkuja tuli pienin väliajoin hämärän
tuloon saakka. Kuolleita ja haavoittuneita nostettiin
tyhjiin ammusautoihin ja Jsp:lla oli tavallista enemmän
asiakkaita. Vihollistulessa ollessamme ja liikkuessamme
tykkiemme luona jouduimme toteamaan, että vaikka
kranaatti räjähtää vain kolmenkin metrin päässä ei se
haittaa mitään, kunhan vain ennättää heittäytyä maa-
han. On helppo antaa iskuja, mutta kun täytyy niitä
myös ottaa vastaan, kas se onkin jo paljon vaikeampaa.

Me tietysti ammuimme myös ja tuntuvasti enemmän
kuin saimme takaisin. Silloin oli sitä tavaraa riittämiin.
Vähän voita, mutta paljon rautaa!

Muistan tulitauon aikana seisoneeni noin kolmen
metrin päässä omasta montustani tykin äärellä. Avasin
pölliaskin ja jaosjohtajamme, iloinen ja mukava tampe-
relainen poika, kersantti Hakala sanoi:

— Annahan minullekin. Loppuivat taskusta omat
tupakat.

Siinä seiso paikalla myös tykkini suuntaaja, nuori,
leppoisa ja komea poika, jonka nimeä en enää jaksa
muistaa. Hänkin sanoi:

— Annas minullekin!

— Mutta sinähän et ole koskaan polttanut, ihmette-
lin.

Hän sanoi kuitenkin:

— Polttaisin tässä nyt yhden savukkeen, että hermot
hieman rauhoittuisivat.

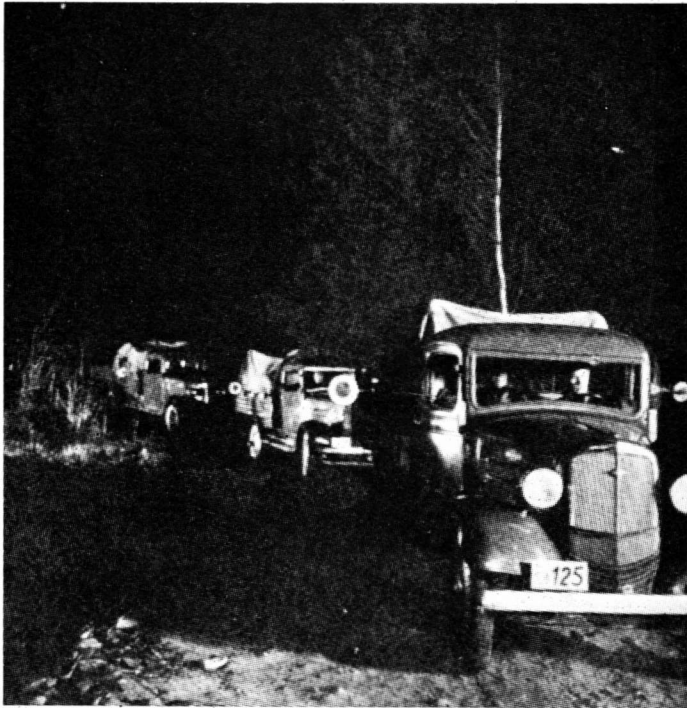
Seisoskelimme siinä edelleen ja sytytimme kukin
oman savukkeemme, mutta ne savut, jotka suuntaaja
veteli, olivat hänelle ei ainoastaan ensimmäiset, vaan
myöskin viimeiset. Sillä tuskin olimme ehtineet hen-
käistä pari sauhua, kun kaukaa kuului taas vihollisen
kuusituumaisen lähtölaukauksia. Minä siirryin tällöin
muutamalla askeleella poteroni reunalle ja sanoin:

— Valmistautukaa, pojat, lyömään maihin.

Merkillisiltä näyttivät nuo kaverit, suuntaaja erito-
ten. He hymyilivät erinomaisen tyytyväisen näköisinä
eivätkä aikoneet edes päättää kallistaa. Ja samassa si-
hahti kireästi päittemme päällä. Se merkitsi sitä, että
ammus putoaisi kohdallamme heti silmänräpäyksen ku-
luttua. Pudottauduin poteroon ja vedin päänikin pari-
kymmentä senttiä reunan alapuolelle ja samassa jyrähti
kuusituumainen ehkä metrin päässä pääni yläpuolella.
Onneksi se tälläkin kertaa oli niin herkkä, ettei sentään
haudannut minua elävältä, mutta ilmanpaine tai joku
muu vaikutus, liekö ollut vaikka pamaus, rikkoi va-
semman sisäkorvani aika pahoin. Hyppäsin taas ylös
montusta ja näin, että kaverini makasivat maassa. Kers
Hakala oli haavoittunut kolmeen eri kohtaan, mutta
suuntaaja oli täysin kuollut. Ja sitten tulikin taas kuu-
situumaisia pitemmän aikaa, mutta mitään vaikutusta
omaan toimintaamme ei tällä keskityksellä ollut. Oma

ammuntamme jatkui koko päivän. Tykinjohtajasta tuli jaosjohtaja ja keskinäisillä järjestelyillä korvattiin muut miehet, kunnes illalla tuli täydennystä.

Seuraavana yönä meidän kaksitoista kanuunaamme paukkuivat usein ilman, että naapuri millään tavoin häiritsti. Mutta kohta kun uusi aamu valkeni alkoi kuu-situumaisia jälleen sataa tuliasemiimme. Muistan, kuinka patteriupseerin virkaa hoitava kenttäväpeli Huoltokolonna tuomassa ammustäydennystä etulinjaan

Venäläisiltä sotasaaliina saatu 6 tuuman haupitsi

Korsumäki tuli ulos teltastaan ja heiluttaen vihkoa kä-dessään huusi:

— Huomio! Uusia lukemia annetaan, kymmenen ryhmää ammutaan! No, mitäs nyt? Älkää menkö maihin pojat, kyllä sen kuulee, milloin tulee lähelle!

Mutta hän ei kuullut, sillä samassa jysähti ja sirpale iski kelpo väpeliä päähän. Hän sortui polvilleen ja sopersi:

— Minulle taisi tulla lähtö. — Siihen hän sammui eikä enää herännyt.

Sinä päivänä tuli ympärillemme taas paljon rautaa. Puita kaatui ja tanner põlisi. Minullakin oli kunnia saada pieni haava, josta kuitenkin vuosi paljon verta. Eräs suurempi sirpale repi rikki vaatteita, mutta ei pintaa. Kävelin sinä iltana JSp:lle, vaikka en ollutkaan suurimpia sankareita. Siellä lääkäri passitti minut kenttäsairaalaan sanoen:

— Tämä mies on niin likainen ja veren tahrима, että menköön pestäväksi.

Peseytymismatka venähti kuitenkin pitkäksi, sillä minut siirrettiin Pälkjärven sotasairaalaan ja kuinka olakaan, jouduin lopulta Helsinkiin sellaisten ammattimiesten käsiteltäväksi, jotka vetivät korvan takaa nahan auki, porasivat luuta, naputtivat taltalla ja leikkasivat pois koko sisäkorvan, joka oli ruvennut märkimään. Ne miehet olivat professori Meurman ja tohtori Siirala, Suomen etevimmät kirurgit. Minä en silloin tullut kiittäneeksi heitä pätevistä työstään, mutta voihan sen tehdä näin jälkeensäinkin. Ja erikoisen kiitollinen olen siitä, että he jättivät aivot tallelle. Niitä tarvitaan omien etujen arvioimiseen, mutta yhdestä välikorvasta minä vähät välitän. Muut ovat antaneet isänmaalle kättä, jalkaa ja keuhkojakin eikä kaikille jäänyt edes alaleukakaan.

Ilman uhria ei mitään pysyväistä saada aikaan, ei edes rauhaakaan. Mielestäni oli raskain uhri se, että Viipuri menetettiin. Mutta se oli rauhan hinta. Oli kuitenkin parempi ettei sitä annettu taistelematta, sillä muuten ei olisi uskottu, että siitä oli pakko luopua. Kun on tarpeeksi paljon taisteltu, on myös molemmilla riitapuolilla suurempi halu rauhanomaiseen tulevaisuuteen. Ilman kovaa ja pitkällistä sotaa ei tähän molemminpuoliseen rauhanrakkauteen olisi koskaan päästy. □

Jatkosodan alkupäivinä III AK:n esikuntapäällikkö V. J. Oinonen kuulusteli rajan toisella puolen käsitettyä karjalaisukkoa koettaen saada selkoa Vuokkiniemeen johtavien teiden kunnosta.

— A nu, vot, nyökytteli karjalaisäijä. A kylää kohti tie leveney. A perspuolta kohti reisi järenöy.

Ollessaan ennen sotia Käkisalmen varuskunnan päällikkönä kenraali Laatikainen käveli eräänä varhaisena aamuhetkenä varuskunta-alueella ja tapasi siellä nukkuvan vartiomiehen.

Hän pysähtyi miehen viereen, taputti tätä olalle ja sanoi:
— Hei vartiomies! Heretkeehän ennen kun herrat herrää.

SOKERISOTAA KANNAKSELLA — ELI KUINKA RESIINASTA TEHTIIN PANSSARIJUNA

SYKSYLLÄ 1941 eli Jatkosodan alkuvaiheissa palvelin stadin kundien ikiomassa Vallilan rykmentissä eli JR 47:ssä, kanniskellen konekiväärin ammuslaatikoita — vai miten niiden nimi nyt olikaan — ympäri Kannasta ja siinä välissä itse ”maksimiakin”. Saatoimme yltää sotatekniikan ja -taktiikan ylimmille asteille, kiitos vihulaisen erinomaisen avuliaisuuden. Aseistukseemme liitettiin nimittäin vain sokeri ja olematon panssarijuna.

Vallattuamme Tyrisevän aseman saimme sotasaaliiksi huomattavan muonavaraston aivan asemalaiturin läheltä, eräästä makasiinista. Oli aivan valtavasti mm. pikakuleipiä ja voita — sekä sokeria. Kaverit mättivät maaruunsa minkä ehtivät, ja arvaahan sen, mikä ”liukukeli” siitä seurasi. Kaikkea ei kuitenkaan voitu mässätä, ja niinpä mietittiin, mitä tehdä lopuille. Sokeri katsottiin arvokkaaksi evääksi, mutta samalla päätettiin lyödä kaksi karpästä yhdellä iskulla, nekin kun ovat sokerille kovin persoja.

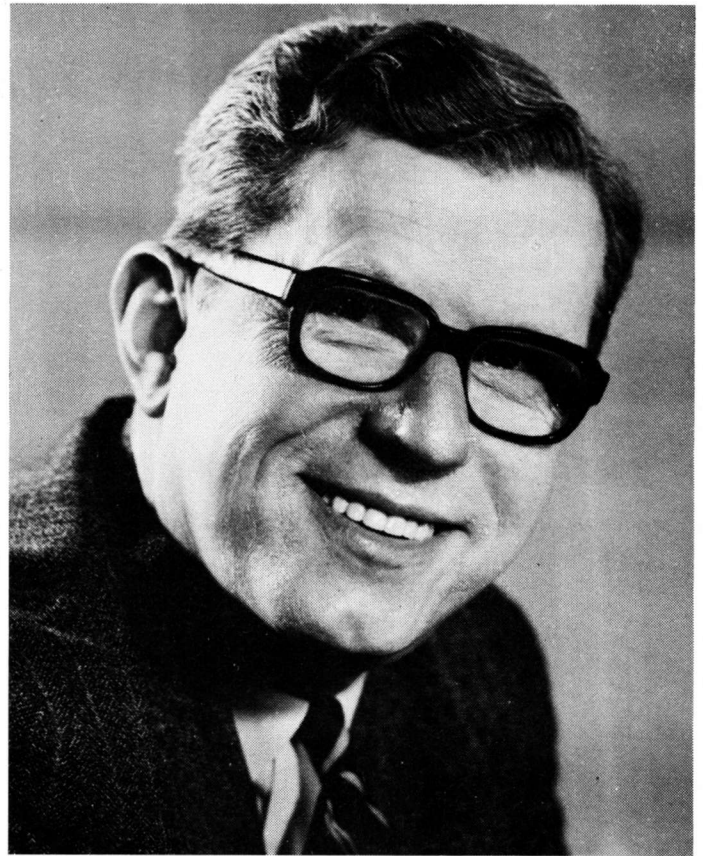
Etenemistä jatkettiin pitkin rautatietä kohti Terijokea. Edessä ei ollut enää muuta järjestynyttä vastarintaa, kun puskasellaiset, jotka kylläkin osasivat olla riittävän epäystävällisiä. Mietittiin, mitä tehdä. Joku äkäsi, että tuossahan on muutama ehjä resiina sotasaaliina, liitämme ne kuljetuskalustoomme.

Resiinoiden lavoille lastattiin riittävän korkuiset suojavallit sokerisäkeistä, aivan kuten Siinaissa olemme nähneet käytettävän hiekkasäkkejä nykyajan ”fiinimpien” satureiden suojavarusteina — joskaan ei juuri resiinoiden päällä. Väleihin jätettiin riittävät ampumaukot konekivääreille. Kaverit sitten aseisiin resiinoilte ja loput työntämään takaa, sillä eihän kukaan voinut nousta seisaalleen mannekiiniksi tuota jaloa kulkuvehjettä ”pumppaamaan”. Niin sitten jatkettiin kohden lopullista voittoa.

No, se kyllä jäi, mutta Terijoki toki vallattiin ja oikein helposti vielä. Hieman ihmeteltiin, kun nuo puskaistävätkin olivat kaikonneet radan varrelta. Joku näistä kuitenkin jäi loukkuun ja vangiksi. Ja sieltähän se selitys sitten tuli muutokseen.

Paikalla oli nimittäin ollut sellaisia tovereita, jotka piippalakissaan olivat Talvisodan aikana jossakin saaneet kokemusta suomalaisen panssarijunan lähestymisestä. Nyt olivat Tyrisevällä kuunnelleet korva kiinni kiskossa, mitä suomalaisten puolelta oli tulossa. Oli kuulunut tuttua radan ja pyörien kolketta. A vot — panssarijunahan sieltä on tulossa ja niin oli katsottu parhaaksi kiihdyttää askelta vanhaa rajaa kohden ja niinpä sitä sitten sokerilla ja resiinalla saatiin helppo voitto. □

PANU TOIVONEN

SOTA-AJAN KIRJEET TALTEEN

Vuosina 1939—44 kirjoitettiin poikkeuksellisen runsaasti kirjeitä toisaalta rintaman ja kotirintaman, toisaalta muuten hajallaan olevien perheiden eri jäsenten kesken. Näihin kirjeisiin on pantu se, mitä tavallinen ihminen noina aikoina tunsi ja koki, ja siksi ne ovat historiantutkimukselle korvaamattomia tietolähteitä. Tuosta ajasta on nyt yli 30 vuotta. Suuri osa silloin kirjoitetuista kirjeistä on jo hävitetty ja loputkin saattavat kadota sitä mukaa kuin niiden vastaanottajat vanhenevat ja kuolevat.

Jotta kirjeistä voitaisiin jälkipolvien tietoon pelastaa mahdollisimman paljon, Tampereen yliopiston historian laitos, Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos ja Tampereen Historiallinen Seura järjestävät kirjeiden keruun. Pyydämme täten kaikkia niitä henkilöitä, joilla on sota-ajan kirjeitä hallussaan ja jotka voivat luopua niistä, lähettämään kirjeet pakettina osoitteella: Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos, Postilokero 607, 33100 Tampere 10. Kirjeet talletetaan tutkijoita varten kansanperinteen laitoksessa. Lähettäjä voi halutessaan määrätä, että kirjepakettia ei saa avata ennen tiettyä määräaika.

Älkää hävittäkö tärkeitä historiallista aineistoa! Yhtä hyvin pitkät kirjeet kuin henkilökohtaisiksi kirjatut lyhyet viestitkin ovat meille arvokkaita.

JR 25:n komentaja, evl Pallari selostaa tilannetta ev Nihtilälle

SALAMASOTAA AUNUKSEN KORVESSA

VEIKKO VIRTANEN

YLLÄTYKSET ja nopeat liikkeet kuuluvat korpisodan luonteeseen. Tämän sai nähdä ja kokea myöskin 6./JR 25 osallistuessaan Villavaaran taistelujen sarjaan 4.D:n mukana syyskuussa 1941.

Komppania sai tehtäväkseen määrätyn maastokohdan puhdistamisen Markkilankylän ja Tseurajoen välisellä alueella 23. 6. 1941. Jo edellisen illan pimeressä saavutti komppania "haravoitavan" alueen pohjoispuolisen maaston, johon se vähin äänin laskeutui järeän kuusikon alle, kuivalle sammalmatolle.

Aamun sarastaessa, kun komppania levittäytyi ketjuun, saapui paikalle 7.K:n päällikkö, luutnantti Kahila ilmoittaen oman komppaniansa olevan etenemässä meidän vasemman sivustamme varmistuksena.

Edessämme oli jyhkeän männikön peittämä ja alikasvillisuudesta vapaa kukkula, pikemminkin vaara, jonka kautta eteneminen piti suorittaa suoraan etelään, Petroskoin maantielle. Odotellessamme H-hetkeä, joka oli kello 10.30 ampui oma tykistöemme keskityksen yhteen kohteeseen vaaran länsirinteelle, jossa jo aikaisemmin oli huomattu vihollispesäkkeitä. Komppaniamme päällikkö, luutnantti Elokas antoi meille ohjeita sekä sen jälkeen käskyn:

— Liikkeelle!

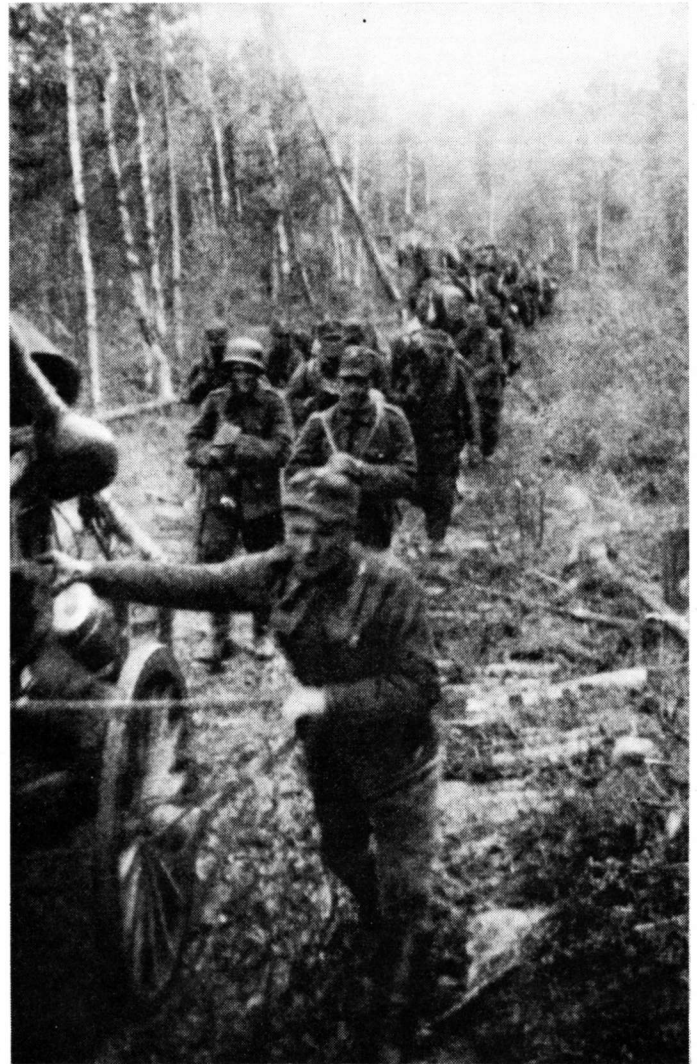
Hermoja raastava jännitys vaihtui pian riemuksi kun ei saatukaan tulta vastaan. Kilvaten kavuttiin vaaran

laelle. Onnellisina ja tilanteesta rahtuakaan tietämättä seisokeltiin parvessa ja jutusteltiin hauskoja. Toistui siinä eräs Talvisodan aikainen kehaisukin:

— Silloin seisoiimme — muutamat meistä — osasto H:n mukana Summan lohkon Merkin alalohkoon kuuluvalla Munasuolla, kuuseen kyhätyn tähystyspaikan vieressä ja joku virkkoi 'tähystäjät ylös'. Se sai ensimmäisen hymynhäivän huulillemme ollessamme ensimmäistä päivää rintamalla.

Nyt kohosi vierellämme paljonkin komeampi tähystyspaikka ja 'ylös'-kehotusta seurasi vapaasti hersyvää naurua, johon me sotamies Dahlströmin kanssa nauroidimme sydämen pohjasta vastaan — olimme näet entisiä tähystäjiä molemmat. Nyt puuttui komppanian-

Joukkoja vaikeassa maastossa Markkilan suunnalla

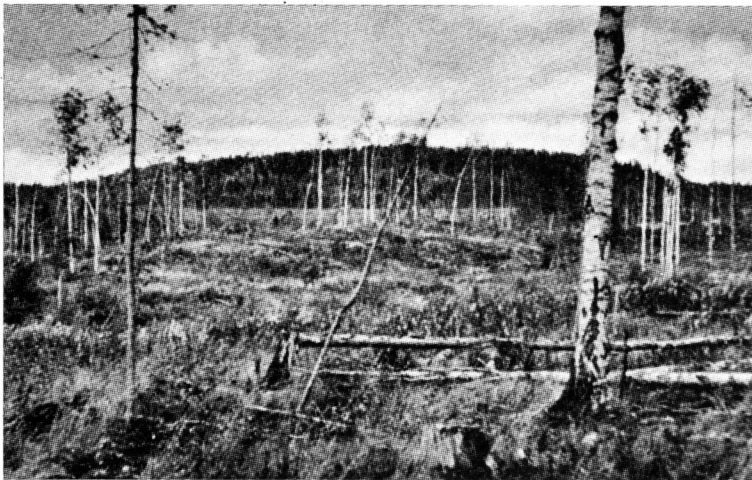

päällikkö keskustelumme kehottaen ottamaan muonat esille nyt, kun siihen on tilaisuus.

Kukkula, jonka me rivimiehet tunsimme vain Villavaaran nimellä, ympäröi pohjoisessa ja idässä havumetsä, etelässä oli koivuvaltaista sekametsää ja lännessä puolestaan puutonta suota. Eteläosaltaan se oli vetistä ja löysää. Etelästä pistää tähän suohon harvapuustoinen, matalan moreeniharjun käsittävä niemi, pituudeltaan

noin 250 metriä. Sen leveyskään ei ollut 200 metriä suurempi. Komppaniamme taisteluvahvuudesta puuttui yksi kokonainen joukkue, mutta sen tilalle olimme saaneet vahvennukseksi kaksi konekivääriryhmää. Venäläiskomppania lepäsi niemen keskiosassa sijaitsevassa notkelmassa ja luotti niemen itärannan penkereessä, katetuissa ampumakuopissa olevaan miehitykseensä sekä vaaran rinteen tukikohtaansa, joka sijaitsi idässä. Muilta osiltaan emme olleet tuntemaan vihollisjoukkojen varmistusryhmitystä. Tykistökeskityksemme, joka oli edeltänyt H-hetkeä, oli karkoittanut venäläiset vaaran rinteen tukikohdastaan, jonka jälkeen se oli asettanut puolustukseen sanotun vaaran lounaispuolelle, suon etelärantaan.

Vihollisen hallussa oleva Villavaaran kukkula

Syötyämme otti luutnantti Elokas suunnan etelään, selittäen seuraavan tavoitteemme olevan maantie.

— Eikös tämä jo lopu tähän? kysäisi joku joukossamme.

— Ei vielä, tietämäni mukaan täällä pitäisi olla vah-

Hyökkäys käynnissä metsämaastossa

voja vihollisjoukkoja, vastasi Elokas lähtien samalla laskeutumaan vaaran lounaisrinnettä alas koska eteläsiivellä oli tuntuvasti huonokulkuisempi maasto.

Komppania seurasi parvimuodossa ja päästyämme puolirinteeseen rävähti alhaalta vastaamme yhteislaukaus jota seurasivat ratkaisevat sekunnit, kiusalliset minuutit sekä yli 6 tuntia kestänyt jalkaväkiaseilla käyty tulitaistelu, jossa ei sanottavammin tähdätty eikä sihdattu. Syöksyin 30 metriä oikealle, suuruuttaan hyljätyn tukin taakse josta seurasin tilanteen kehittymistä. Toistaiseksi ei ammuttu laukaustakaan, kuuluivat vain komppanianpäällikön selvät ja rauhalliset käskyt:

— Levittäytykää! Suojautukaa! Ottakaa tulisuoja!

Syntynyttä hämmintä ja alarinteessä kasvavien mäntyjen latvusten antamaa näkösuojaa hyväkseen käyttäen pääsi yhteislaukauksen ampunut osasto jouksemaan jo mainittuun suohon pistävässä niemessä olevan viholliskomppanian majoituspaikkaan. Niemessä kasvavien puitten rungoissa vilkkuvien varjojen perusteella laskimme heitä olleen noin kaksikymmentä miestä. Vasemmalta juoksevia miehiä en ennättänyt näkemään.

Aikaa oli kulunut vain noin 40 sekuntia ja kun viimeinenkin varjo häipyi lähti niemen itärannan miehitys liikkeelle. Läheltä niemen kärkeä he lähtivät jonkinmoisella "hämähäkkityylillä" ylittämään suota, suuntautuen kohden oikeaa sivustaamme. Hiukan vekkuliksi osoitautunut kersantti Eino (Eikka) Mäki-Mattila heittäytyi viereeni ja välillämme sukeutui kinastelu. Minä aloitin:

— Katsos kun mulla on tarkka kivääri. Se on tipa ja laaki! Eikka, ethän sinä saanut osumaa, vartus kun mie!

— Minä, ethän sinäkään, vartus vähän!

Totesimme, ettei olekaan helppoa osua selkä korkealla kaarella neljän räpylän varassa juoksevaan mieheen, kun matkaa on yli 200 metriä.

Vaaran laelle ennättäneet kk-miehet yhtyivät am-

muntaan ja vesi roiskui suolla kun lähdimme alas. Jo Eikan heittäytyessä vierelleni kuulin komppanianpäällikön käskyt:

— Alas mäeltä! Painukaa perään! Älkää ampuko omia! Oma etulinta on noin 400 m niemestä länteen.

Saavuttuamme alas, heittäydyimme pienen kallio-kummun suojassa yksin olevan komppanianpäällikön, luutnantti Elokkaan viereen. Samaan aikaan putosi taaksemme neljä pienoishieittimen ammusta. Komppania oli painunut perään ja miehittänyt niemen itärannan ja niemen ”tyvässä” olevan pienen kumpareen, josta oli hyvä näkyväisyys niemen sekä itä- että länsirannalle. Näin kului osittain salaperäinen kahden minuutin aika ja alkoi noin parisenkymmentä minuuttia kestänyt ”luova tauko”. Sen aikana ei tehty mitään valmisteluja pahimman varalle, vaan tyydyttiin juttelemaan, naureskelemaan ja eri tavalla tonttuilemaan. Joukkueet olivat asemissa sormi liipasimella, mutta rantapenkereen suojassa liuskeli panssarintorjunta-, pienoishieitin-, lää- kintä- ym. miehiä ja lähettejä usuttaen toisiaan suolle tarkastelemaan olisiko kaatuneilla kokardeja. Komppanianpäällikön piti jälleen puuttua keskusteluumme ja hommiimme.

Rantapenkereen katetuista suojista saimme kaksi vankia. Kun näytimme heille kaksikielisen antautumis-kehoutuksen sisältävän lentolehtisen ja viitoimme omiemme suuntaan, käyttäytyivät he kuin kesyyntymättömät petolinnun pojat sahaten kämmensyrjällä kaulaansa. Vaikutti siltä, että vihollinen oli nyt vuoro- taan mitään tietämätön. Koska vangit eivät olleet ha- lukkaita noutamaan tovereitaan, ei enää ollut muuta neuvoa kuin taistelu.

Ensimmäiseen tulenavauskäskyyn tuli vastaus:

— Mitä sinne turhaan ampuu, kun ei siellä mitään näy.

Elokkaan oli pakko panna seuraavaan käskyynsä vä- hän selityksiä mukaan ja pian alkoikin paukkua. Het- ken kuluttua rätsi kuin kataja olisi palanut. Maastosta löydettiin pienoishieitin ja kymmenkunta ammusta, jotka syydettiin venäläisten hallussa olevaan notkel- maan. Elokas haetti myös vaaran laella olevat koneki- väarit niemen rannalle, josta ne kyllin ylös työnnettyinä niittivät niemen halki kulkevan hyvin matalan harjan- teen päällä — kuin esirippuna — olevaa pitkää, kas- vunsa päättynyttä heinää, metsälauhaa.

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

Kansa taisteli — miehet kertovat ilmestyy kerran kuukaudessa 12 numeroa vuodessa

6 tapaa tilata Kansa Taisteli — miehet kertovat

1. Täyttäkää ja postittakaa viereinen kuponki — postimerkkiä ette tarvitse.
 2. Soittakaa suoraan tilaajapalveluumme puh. vaihe 79 08 22, suunta 90
 3. Kirjoittakaa osoitteella: Kansa taisteli — miehet kertovat, Ti- laajapalvelu, Postilokero 820, 00101 Helsinki 10 ja ilmoittakaa viereisessä kupongissa pyydetty tiedot.
 4. Soittakaa tai käykää jossakin asiakaspalvelukonttorissamme tai asioimistossamme. Kts. puhelinluettelosta: Sanoma Osakeyh- tiö.
 5. Maksakaa tilausmaksu postisiirtotilille n:o 7259-1, Sanoma Osake- yhtiö ja kirjoittakaa Tiedonantoja-kohtaan viereisessä kupongissa pyyde- tyt tilaustiedot.
 6. Jättäkää tilauksenne jollekin asiamiehellemme, Rautatiekirja- kauppaan, kirjakauppaan tai postiin.
- Ulkomailla lähetettävistä lehdistä peritään eri lisämaksu. Lä- hempiä tietoja saa Sanomain asiakaspalvelukonttoreista ja asioimistoista.

Osoitteenmuutokset

Osoitteenne muutoksen voitte ilmoittaa joko kirjeellisesti tai pu- helimitse Tilaajapalveluumme tai käynnillä tai puhelimitse joh- nonkin asiakaspalvelukonttoriimme. Tällöin on ilmoitettava nimi ja nykyinen osoite siinä muodossa kuin se on lehdenne osoitelipukkeessa sekä uusi osoite niin, että uusi osoitetoimipaikka on selvästi ilmaistu. Kirjeellisessä osoitteenmuutoksessa pyydetään osoitelipuke liittämään mu- kaan.

Huomautukset

joita koskevat esim. lehden postitusta tai laskutusta, pyydetään tekemään Tilaajapalveluumme, johonkin asiakaspalvelukontto- riimme tai sinne mistä lehti on tilattu. Tilaus ja osoitteenmuutos saadaan voimaan 2 viikon kuluttua siitä, kun se on tullut Tilaajapalveluumme.

TILAAN
Kansa taisteli
— miehet kertovat

(rasti ruutuun) Kuun alusta

6 kk:ksi 21 50 Olen uusi tilaaja nykyinen tilaaja

Sukunimi Etunimi

Lahiosoite

Postinumero Osoitetoimipaikka

0500/0551

H:ki 10/10 lupa 1003

Kansa taisteli
— miehet kertovat
maksaa postimaksun

Kansa taisteli
- miehet kertovat
Tilaajapalvelu
PL 820
00003 Helsinki 300

LEIKATKAA KATKOVIIVAA PITKIN

Komppanianpäällikön lähetit, alik Björn ja korpra Kosonen matelivat lähellä niemen kärkeä maastontiedustelussa. Heistä sai Kosonen kuolettavan osuman.

Myöhemmin saatiin tietää, että niemen kärjen voisi miehittää suhteellisen helposti. Sen tekikin vänr Kiurun joukkue. Mutta tunnit kuluivat eikä ratkaisua löytynyt. Partio yritti saada yhteyttä omiin linjoihin, mutta siellä oli liipaisin löysässä. Kummulla asemissa oleva ryhmänjohtaja, kers Y. Kojonen nousi hongan suojassa seisoaalleen ylettyäkseen ampumaan monttuun, mutta saatuaan reiän lakkiinsa, lipan läpi, oli siitakin leikistä luovuttava. Hän oli aikaisemmin käyttänyt sanontaa:

— Läheltä saa kyllä mennä kunhan vain ei osu! Mutta silloin singahti kummun yli venäläinen käsikranaatti, josta haavoittui kaksi tai kolme miestä. Nyt saimme käskyn, että kaikki mukana olevat käsikranaatit heitetään kummulta vihollisalueelle. Toinen kk. meni epäkuuntoon ja toimintakykyiselle annettiin käsky ampua kummulta suoraan monttuun. Miehet valittivat, ettei sitä voi tehdä kun viholliset ampuvat kynsille, jolloin annettiin neuvo:

— Laskekaa piippu alas, pankaa käyntiin ja heittäkää miehissä tarpeeksi eteen.

liekki koivun tyvessä kummun alarinteessä ja luoti läjähti lähellä korvaani. Tein jo hyppyä oikealle kun kummulta kiljaistiin:

— Ei saa oikaista!

Elämä hymyili jälleen siksi, että vihollinenkaan ei tullut. "Täpa ja laaki"!

Palattuamme lääkintämies Halosen kanssa olin jo unohtanut tuon kuloheinän sisällä kyttävään viholliseni. Vielä tällöin minulla oli kaksi käsikranaattia eikä koivun juurelle ollut kummulta matkaa kuin kolmisenkymmentä metriä, mutta unohdettu mikä unohdettu!

Kun ltn Elokas näki, että kaikki mitä voidaan on nyttemmin tehty, kutsui hän Kiurun joukkueen pois niemestä. Aikaisemmin ei vihollinen ollut millään tavoin reagoinut tämäläpöisiin toimenpiteisiin, mutta nyt kun alkoi jo hämärtää — kello lienee ollut ehkä 18 — lähti se heti niemen luoteiskärjen kautta salaviihkaa suolle. Sitä eivät nähneet muut kuin epäkuuntoon menneen konekiväärin kaksi miestä, ja nämä ampuivat patruunansa loppuun. Kysymykseen paljonko venäläisiä oli, kuului vastaus:

— Yksi tai kaksi joukkuetta, ei niitä hämärän takia erottanut.

Vihollisen peräännyttyä on metsämaasto haravoitava

Se onnistui ja "hanikat" olivat auki. Päivä uhkasi kuitenkin päättyä, joten Elokas hyväksyi ehdotuksen kummulta suoritettavasta hyökkäyksestä. Tämä valitettavasti tyrehtyi vihollisen valtavaan tulivoimaan. Moleminpuolinen nikkeliarmistaminen jatkui pitkään eivätkä niemen itärannalla olevat lääkintämiehet kuulleet huutoamme. Lupasin hakea heidät paikalle ja syöksyin kyyryssä kummulta kohti niemen itärantaa. Epäillen suuntaani katsoin taakseni vasemmalle. Silloin leimahti suu-

Elokas kutsui joukkueet kokoon ja ilmoitti, että nyt lähderään teltoille. Askel tuntui kovin vetävältä!

Suora yhteys maantielle oli saatu, mutta sitä ennen oli lähetetty ryhmä sairaankantajia kuljettamaan haavoittunutta alik Suppia suon ympäri, edellisen illan tuloluuntaa noudattaen.

Kuuluin komppanian panssaritorjuntaryhmään, jonka miehiä komppanianpäällikkö usein käytti lähetti-tehtävissä. Niinpä jouduin palauttamaan sairaankanta-

jaryhmän. Jostakin syystä vauhkoontunut, vaaran laella yksin oleskellut alikersantti Nieminen piti ottaa mukaan. Juoksimme suonrantapolkua, kätkimme reput ja juoksimme edelleen. Pysähdyimme lopulta viheltämään ja suon takaa vastattiin. Kysyimme onko Halonen siellä, ja tuttu ääni vastasi myöntävästi. Annoin käskyn palata takaisin ja sitä toteltiin.

Päivän kajossa erottui suolla hitaasti liikuskelevia miesryhmiä. Olin vakuuttunut siitä, että karkulaiset haeskelivät maihinnousukohtaa. Se, että he tulivat kohti, jännitti kovin. Kädet sujuttivat patruunia oikeanpuoliseen taskuun. Yhä selvemmin kuului venäjänkielistä keskustelua, heikosti erotti joukosta myös suomenkielisiä sanoja. Siinä olivat meidän sairaankantajamme! He oikaisivat suon yli kaksi vankiamme apunaan. Tätä emme tienneet, ja moinen jännitys, kuin vertauskuvana, sammui iltaan mennessä. Pieni nuotio näytti olevan suoniemen länsirannalla, joka sammutettiin. Samanaikaisesti sen kanssa sammui myös monta ihmiselämää. Heistä oli venäläisiä satakunta ja suomalaisia neljä.

Komppaniamme menetyksistä mainittakoon, että korpr Kosonen kaatui lähellä niemen kärkeä ja kaikki muut tappiot tulivat jo useasti mainitsemallani, säännöllisen pyöreällä, muurahaiskekoa muistuttavalla kummulla. Siinä kaatuivat vänrikki E. Mättölä, kersantti U. Kauppila ja sotamies K. Laakso sekä haavoituivat alik P. Priha, alik O. Suppi ja sotamiehet Aaltonen, Henttu ja Häkkänen.

Tällainen on minun näkemykseni siitä Piikkirykmentin toisen, eli Hirvikosken pataljoonaan kuuluneen 6. komppanian taistelusta, jonka kersantti Niilo Niiles on rykmentin marssissa tulkinnut sanoilla:

— Ja Iitti myös kortensa kantoi!

Tunnettu helsinkiläinen kuoronjohtaja Ossi Elokas tunnettiin myös Piikkirykmentissä Iittiläis-komppanian päällikkönä. □

Savolaispoika on joutunut vakituisen ryhmänjohtajan sairastuttua päiväksi ryhmänjohtajaksi. Ottaessaan vastaan ryhmää hän kovasti sotaisella äänellä julistaa tähän tapaan:

— Poijat, nyt se alakaaki erj komento ja äksierink. Kun minä komennan jotta etteenpäin mars, niin silloin määttä silimät tapilla tuonne kasarmin seinää ast' ja siellä vasta tehään täyskiännös, mut ei jukoliut sentähe, että seinä oj ees', vaan sentähe, kun minä just niinikkää komennan.

— No, jouduitkos olemaan koskaan niin tiukalla, että tarvitsi oikein kivääriin tarttua.

— Joo, olihan sitä parikin kertaa niin pahoja paikkoja, ettei saanut reen-lajasta kivien välistä muuten irti kuin kiväärillä kankeamalla.

Kaikki tilauksia, osoitteenmuutoksia ym. sekä epäsäännöllisyyksiä tai puutteellisuuksia lehden jakelussa koskeva kirjeenvaihto on lähetettävä osoitteeseen: PL 820 00003 H:ki 300. Toimitus (Töölönkatu 35 B) ei niitä käsittele. Puh. 90-790 822 tai 790 355.

Tuki KADETTIKUNNALLE on tuki MAANPUOLUSTUSTYÖLLE

Adresseja, myös tekstattuina
Pienoisadresseja
Kutsu-, kiitos- ja pöytäkortteja
Joulukortteja
Kadettimatrikkeleita:
KADETTIUPSEERIT 1920—1970
(vain 10 mk/kpl)

KADETTIKUNTA R.Y.

Punavuorenkatu 14 B 32
00150 Helsinki 15, puh. 90-66 57 39

NUMERO 9:n KIRJOITUKSET

Aarne S. Kinnunen:	
KORTTIPELI JA PIRUN AGENTTI	291
E. J. Uotila:	
SODASSA SATTUU	293
Heikki Huovila:	
KRANAATINHEITTIMET SUURSAAREN MAIHINNOUSUN TORJUNNASSA 15.9.44	296
Onni Kuuluvainen:	
13 MINUUTTIA	299
Poku O. Kormi:	
TAPAHTUI SILLANPÄÄSSÄ	304
Erkki Teittinen:	
HENKSELIT	306
Evert Merola:	
RAIVOLAN SIKKA	308
Kosti-Heikki Lahti:	
JATKOSODAN VIIMEINEN PARTIOMATKA	311
Rafael Liesi:	
KAKSITOISTA KANUUNAA	314
Panu Toivonen:	
SOKERISOTAA KANNAKSELLA	317
Veikko Virtanen:	
SALAMASOTAA AUNUKSEN KORVESSA	318

Kirjoittajat vastaavat esittämistään mielipiteistä. Käskirjoitukset on tehtävä koneella joka toiselle riville. Kirjoitus ei saisi ylittää 2000 sanaa. Maksetut kirjoitukset ja valokuvat jäävät lehden omaisuudeksi, muut palautetaan vain, jos pyyntö ja postimaksu on tullut yhden vuoden sisällä.

HEVOSET SODASSA 1939—44

Äskettäin kerättiin talteen korsuperinnettä, miesten muistelmia elämästä rintamaoloissa. Tällöin moni tuli kertoneeksi myös hevostmiehistä ja heidän ajokeistaan, joille sotapalvelus oli ainakin yhtä kova kokemus kuin miehillekin. Huolimatta eri yhteyksissä julkaistuista kertomuksista hevosasioista kaivattaisiin vielä lisätietoja, sillä professori Veikko Rislakki — sotien aikainen divisioonan eläinlääkäri ja kenttähevossairaalan päällikkö — on tekemässä tutkimuksellista dokumenttia suomalaisesta hevosesta sodassa. Hän toivoo kuvauksia mm. seuraavista asioista:

— Hevosten luovuttaminen puolustusvoimille, hevosotot — kuljetukset — hoito, hevossuojat — hevoset vaikeissa tilanteissa — hevonen ja mies — hevoset korpimarssilla — hevosten rehut ja pularehustus — hevosten lempinimet — hevoset tehtävissään eri aselajeissa: joukkojen huolto, haavoittuneiden kuljetus yms. — "hevonen pelastaa miehen" — hevosten menetykset,

haavoittuminen ja kuolema — hevosten kotiuttaminen, evakkohevoset jne.

Muistamanne hevostapahtumat, kuvaukset kokemuksistanne hevosesta sotaväen liikkuvana energian lähteenä, näkemänne tositapaukset yhtä hyvin kuin kuulopuheina tietoonne tulleet hevosjutut, kaskut ja miesten kertomukset olisi syytä panna paperille liitettäväksi korsuperinteen keruuaineistoon Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistossa. Vaivojen palkaksi on luvassa ainakin kirjalpalkintoja. Muistiinpanot voi lähettää postimaksutta, kun merkitsette kuoren vasempaan alanurkkaan **Vapaakirje, tieteellisiä tiedonantoja** sekä nimenne ja osoitteenne ja kirjoitatte lähteyksenne osoitteeksi

Suomalaisen Tiedeakatemian keräilytoimisto
PL 17259

00171 Helsinki 17

Vuoden 1975 kirjoituskilpailumme ratkaistu

Kansa Taisteli -lehti julisti viime joulukuussa Talvi- ja Jatkosotien sotakokemuksia koskevan kirjoituskilpailun tarkoituksena koota talteen ja lehdessä julkaista sekä tuleville sukupolville säilyttää kertomuksia ja kuvauksia lukemattomista teoista, jotka vielä elävät mukana olleiden muistossa.

Kilpailuun osallistui yli 200 kirjoitusta, joten osanotto oli kiitettävän

vilkasta. Kaikista julkaisukelpoisista kirjoituksista, joita palkinnon saaneiden lisäksi oli suuri joukko, jaetaan julkaistaessa aikanaan kirjoituspalkinto. Mukana olevista valokuvista suoritetaan myös korvaus tai ne palautetaan, jos sitä on pyydytty.

Palkinnot kirjoituksista jakautuivat seuraavasti:

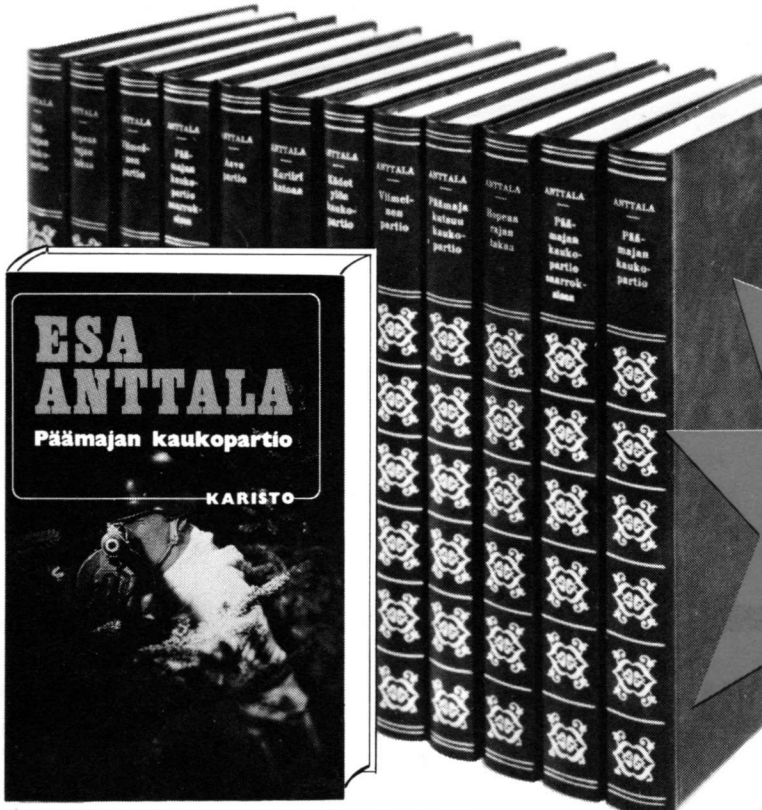
800,—	<i>Leo Rimpinen</i>	Kovimpia kohdaltamme...
600,—	<i>Aarne Rytkölä</i>	Evakko I—III
400,—	<i>Mauri Lähde</i>	Kaatuneita Ondajärven jäällä
100,—	<i>Mauri Nordberg</i>	Kolme päivää Siiranmäessä
100,—	<i>Olli Oras</i>	"Kaikilla rintamilla rauhallista"
100,—	<i>Mauno Kirjonen</i>	Yläilmojen aave
100,—	<i>Einari Jäntti</i>	Loppuottelu Vuosalmella
100,—	<i>P A Suojanen</i>	Mitenkä meidän käy?
100,—	<i>Erkki Lahti</i>	Lippu
100,—	<i>Aatu Virolainen</i>	Maaliskuun 13. 1940
100,—	<i>Toivo Abjopalo</i>	Kekinniemen sulkulinnakkeen osuudesta Talvisodassa
		Zierajärven savut
100,—	<i>Aimo Veranen</i>	10. — lohko
100,—	<i>Veikko Miittinen</i>	

Seuraavat kirjoittajat saivat lehtemme vuosikerran lahjakorttina:

<i>Pentti Tolonen</i>	Rillinkisuo
<i>Tauno Seppä</i>	Viimeiset päivät Mantsin saarella
<i>Elias Kivistö</i>	Ne kaksi pikakivääriä
<i>Kyllikki Poikela</i>	Ikimuistettavat viisi heinäkuun vuorokautta Somerilla 1942
	Korpipartio iskee
<i>Pauli Madetoja</i>	Jessoilan valtaus 27. 8. 1941
<i>Y E Saarelainen</i>	Kuolleiden tovereiden muistolle
<i>Erkki Niemelä</i>	Tähänkö päättyy elämä
<i>Toivo Lallukka</i>	Ukon tien alku
<i>Osmo J Karanka</i>	Suuntana Pohjoinen—Käsivarsi
<i>Tauno Terho</i>	— Me ja se Heikkinen
	Muisto asemasodan viimeisiltä päiviltä
<i>Niilo Pubakainen</i>	Nirkan kylä
	Kun esteitäkin pystytettiin
<i>Pentti Tolonen</i>	Kirvesmäessä valmistauduttiin
<i>Martti Saarento</i>	Talvisotaan
<i>Toivo Kuukkanen</i>	Muistikuvia 7./JR 50 osuudesta
	Hyrskylän ja Jessoilan taisteluihin
<i>Yrjö Kaksonen</i>	19. 8.—27. 8. 1941
	Vieläkö elät?
<i>Erkki Holkeri</i>	Sotilaan saarna
<i>Matti Havukoski</i>	Juoksemasaari
<i>Aake Kaarnama</i>	Tulikaste Mustassasaarella
<i>Pentti Hietala</i>	Kermapullo palkinnoksi
<i>Osmo Vuoriabo</i>	

TILATKAA TÄSTÄ EDULLISESTI
parhaisiin lukeutuvan sotakirjailijan teokset nyt entistä

09-0058869-3 31.12.75
PAKKA ERIKA
LEINIKINK 6 B 14
95400 TORNIÖ

ANTTALA SARJA 1-12

UUTUUS
TÄYDENNETTY ANT-
TALA
-SARJA
1-12

- UUSI TÄYDENNETTY ANT-
TALA-SARJA
- NYT PERÄTI 12 OSAA
- UPEITA
BALASKINNAHKAISIA
SIDOKSIA
- NYT ERIKOISHINTAAN
- SÄÄSTÖ PERÄTI 48 MK

SARJAN KIRJAT:

PÄÄMAJAN KAUKOPARTIO:

Sodan alkuvaiheessa 1941 perustettu Päämajan alainen erikoisyksikkö harjoitti tiedustelutoimintaa kaukana vihollisen selustassa.

PÄÄMAJAN KAUKOPARTIO SAARROKSISSA:

Jo alkuvaiheessa kaukopartioyksikön toimialue pyrittiin ulottamaan mahdollisimman kauaksi vihollisen linjojen taakse.

HOPEAA RAJAN TAKAA:

Kolmen nuorukaisen tositahtumiin perustuva jännittävä retki välirauhan aikana Kannakselle noutamaan maahan kaitteita kultasepäntiilikkeen hopeita.

PÄÄMAJA KUTSUU KAUKOPARTIO:

Ensimmäinen ylipitä kaukopartio oli täynnä loppumattomilta tuntuja vastoinkäymisiä partiotahtajan haavoituttua heti retken alussa. Näin retkestä tulikin yksi raskaimmista ja kovimmista.

VIIMEINEN PARTIO:

Eestiläisten vapaaehtoisten tiedusteluretki satojen kilometrien päähän omista joukoista.

KÄDET YLÖS KAUKOPARTIO:

Seitsemän miehen kaukopartion viisi viikkoa kestänyt retki kauas Syvärin taakse, ainoana siteenä omiin joukkoihin radio ja lentokoneella toimitetut täydennykset.

AAVEPARTIO:

Partiomatka tehdään vaikeissa talviolissa Seesjärven pohjoispuolisiin korpuihin ja mukana on kaksi uutta miestä.

KURIIRI KATOAA:

Hyökkäyssuunnitelmaa tuova salainen kuriiri katoaa yllättäen huippusalaisine papereineen.

TULIJYRÄN TAKANA:

Rintamalinjojen vetäytyessä neljän miehen partion tehtävänä on jäädä vihollisen puolelle tiedustelemaan.

KENTTÄPAPPI:

Nuori kenttäpappi joutuu upseerinpukunsa vuoksi eteen-
tönnetyin tukikohdan päälliköksi. Hän joutuu arvioimaan elämänsä kokonaan uudelleen.

PALUU ISÄNMAAHAN:

Sota oli lopussa, matka kohti isänmaata alkoi. Siviiliin siirtyminen ei kuitenkaan ollut niin yksioikoista. Uusien miesten hallitsema Valpokin oli kiinnostunut erikoiskomennuksilla olleista sotilaista.

ELOKUUN KRIISI 1940:

Välirauha oli solmittu. Hitler valmistautui toteuttamaan Barbarossa suunnitelmaa. Suomen ja Vaaran tehtäväksi tuli tiedustella vastapuolen joukkojen sijainnit, keskitykset ja siirrot.

Esa Anttala on kirjailija, jonka teoksissa "sodan raakuus ja rintamiesten hermoja rasittava elämä on nähty todesti" (Karjalainen). Juuri tämä armosta todennäköisyys on tehnyt Anttalan sotakirjoista niin suosittuja kaiken ikäisten sotaveteraanien sekä nuortenkin miesten piirissä.

Kirjailijan suurimmalta osalta omakohtaisiin kokemuksiin perustuva sarja kertoo koruttoman jännittävästi mm. millaista oli olla satojen kilometrien päässä omista joukoista vihollisen keskellä, kuinka vaikeaa usein oli suorittaa tehtävä vääjäämättä loppuun yli 40 asteen pakkasessa, kun nukkumista ei voinut ajatella, kuinka yksikin heikkohermoinen mies saattoi vaarantaa koko partion olemassaolon.

Esa Anttala on saavuttanut teoksillaan pysyvän jalansijan sotakirjailijoidemme parhaimmistossa ja hyvien sotakirjojen ystävien mielisä. Onkin sanottu, että Anttalan romaanit ovat kunnianosoitus sotailtemme parhaimmistolle (Uusi Suomi). Nyt ilmestynyt uusi, täydennetty Anttala-sarja on entistä mahtavampi ja sisältää enemmän toimintaa. Laajennettu Anttala-sarjaan on lisätty aihepiiriltään alkuperäiseen sarjaan soveltuvia teoksia. Tilatkaa Anttala-sarja 1-12 oheisella kupongilla vielä erikoishintaan, joka on voimassa rajoitetun ajan.

UPEA SIDOSASU

Kaikki Anttala-sarjan kirjat on sidottu tyylikkääseen tummanruskeaan, kullalla koristettuun balaskinnahkaan. Jokaiseen kirjaan kuuluu lisäksi hieno nelivärinen suojaopaperi.

NYT ERIKOISHINTAAN

Anttala-sarjan kirjojen hinta nousee 29 mk:ksi/kpl. 12 kirjaa maksaa siis yhteensä 348 mk. Nyt tilatessanne saatte kirjat vielä edulliseen ennakko hintaan vain 25 mk/kpl. Säästö onne on siten peräti 48 mk ja maksatte koko mahtavasta sarjasta vain 300 mk. Kannattaa tilata heti.

MYÖS KÄTEVÄSTI KK-MAKSULLA

Anttala-sarjan kirjat voi tilata nyt myös kätevästi kk-maksulla. Alkumaksu on 25 mk ja sen jälkeen vain 25 mk (11 kk:n aikana).

KYLLÄ!

Haluun käyttää tämän edullisen tarjouksen hyväkseni heti (ennen hinnannousua), ja pyydän lähettämään minulle täysin postivapaasti uuden 12 osaisen Anttala-sarjan.

Maksun suoritan:

- kertamaksuna kirjat vastaanotettuani
 ilmoituksessa mainitun kuukausimaksuin

Nimi _____ S.aika _____

Osoite _____ Puh. _____

Postitoimipaikka _____

Omakätinen allekirjoitus
Ulkomaille vain käteislähetys

KT 9/75

Kirjalahti
maksaa
postimaksun

KIRJALAHTI OY
(puh.til. 918-22 876)

Mariankatu 6
15110 LAHTI 11

Vastauslähetykset
Lahti 10/lupa 136

**TILATKAA NYT
VIELÄ EDULLISESTI
TÄLLÄ KUPONGILLA!**